

Essi Riihijärvi & Seija Okkonen

**MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN KOULUVIIHTYVYYS OULUN AIKUISLU-
KIOSSA**

MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN KOULUVIIHTYVYYS OULUN AIKUISLU- KIOSSA

Essi Riihijärvi & Seija Okkonen
Opinnäytetyön raportti
Syksy 2020
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma, sosionomi

Tekijät: Essi Riihijärvi & Seija Okkonen
Opinnäytetyön nimi: Maahanmuuttajaopiskelijoiden kouluviihtyvyys Oulun aikuislukiossa
Työn ohjaaja: Mira Schroderus & Päivi Tervasoff
Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Syky 2020 Sivumäärä: 44 + 13

Opinnäytetyön aiheena oli tutkia, esiintyykö Oulun aikuislukiossa maahanmuuttajaopiskelijoiden keskuudessa koulukiusaamista. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, pystyvätkö opiskelijat kertomaan asioistaan kenellekään. Tutkimuksemme tavoitteena oli tutkia kiusaamisen esiintyvyyttä ja tuottaa tietoa ja ratkaisuehdotuksia oppilaitokselle, edistää sitä kautta maahanmuuttajaopiskelijoiden kouluviihtyvyyttä. Oppilaitoksen henkilökunta voi jatkossa käyttää tietoa hyväksi opiskelijoiden kouluviihtyvyyttä edistävien toimenpiteiden kehittämisessä. Opinnäytetyön aihepiiri hahmottui luontevasti keskusteltuamme Turvallinen Oulu –hankkeessa työskentelevien ohjaajien kanssa. Hankkeen tällä osa-alueella pyritään edistämään maahanmuuttajien kotoutumista.

Tässä opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa tarkasteltiin opiskelijoiden kouluviihtyvyyttä kiusaamisen, häirinnän, yksinäisyyden kokemisena ja kokemuksena siitä, voiko opiskelija puhua asioistaan koulussa. Nämä ovat aikaisempien tutkimusten mukaan keskeisimpiä kouluviihtyvyyteen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, jossa kysymykset oli jaoteltu teoriaosuutta mukaillen seuraaviin aihealueisiin: koulun olosuhteet avoimelle keskustelulle, koulukiusaaminen, seksuaalinen häirintä ja sosiaaliset suhteet. Kysely toteutettiin selkokielisenä Webropol –kyselynä Oulun aikuislukion maahanmuuttajaopiskelijoille. Vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 118 ja vastausprosentti oli 54%. Tutkimusjoukko koostui Oulun aikuislukion 11 ryhmästä, joissa oli yhteensä 220 opiskelijaa. Opiskelijoista reilu kaksi kolmasosaa on miehiä, opiskelijoiden keski-ikä on noin 26 vuotta. Vastaukset kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, Webropol –ohjelmaa apuna käyttäen. Strukturoitu kyselylomake sisälsi 19 kysymystä, jotka opinnäytetyön tekijät analysoivat ohjelman avulla.

Opinnäytetyön tuloksista ilmenee, että opiskelijat kokevat kouluviihtyvyytensä pääosin hyvänä, koulun rauhalliseksi, turvalliseksi ja tasa-arvoiseksi. Tuloksista ilmenee myös, että lähes neljännes vastaajista kertoo tulleen kiusatuksi. Lisäksi vastaajista noin 10% on tullut ahdistelluksi tai seksuaalisesti häirityksi. Tutkimuksen tulosten mukaan yli 80% vastaajista kertoo uskaltavansa kertoa mielipiteensä, puhua asioistaan ja kokevansa, että opettajat haluavat tietää, mitä heille kuuluu. Yli 50-vuotiaiden ikäryhmässä korostui muihin ikäryhmiin nähden kaverittomuutta sekä koulussa että vapaa-ajalla; lähes 70% vastaajista kertoi, ettei heillä ole yhtään kaveria vapaa-ajallaan.

Oulun aikuislukio voi hyödyntää tutkimustuloksia suunnitellessaan toimenpiteitä, joilla opiskelijoiden kouluviihtyvyyttä voitaisiin tulevaisuudessa parantaa. Jatkossa tutkimusaiheet Oulun aikuislukiossa voisivatkin liittyä kiusaamiseen ja sen monimuotoisuuteen, jotta siitä puhuminen ja kertominen tulisi entistä luontevammaksi.

Asiasanat: Kouluviihtyvyys, kiusaaminen, maahanmuuttajat, opiskelijat, kotoutuminen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services, bachelor of social services

Authors: Essi Riihijärvi & Seija Okkonen

Title of thesis: School comfort among immigrant students at Oulu Upper secondary school for adults

Supervisors: Mira Schroderus & Päivi Tervasoff

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2020 Number of pages: 44 + 13

The topic of the thesis was to find how bullying in school among immigrants is shown in Oulu high school for adults. Our aim was also to solve could those students who suffer from bullying tell anyone about it. The goal of the research was to find out how widespread bullying is and to produce data which the personnel of Oulu high school for adults can use to aid the students' well-being. The theme of the study emerged naturally when we started to discuss with the counselors of Safe Oulu-project. The project has also a sector which aims to contribute integration for immigrant students.

In this thesis a quantitative research method was used. In the theory part we addressed well-being in school, experiment of loneliness, harassment in school, bullying in school and can students discuss about their issues in school. These topics were the most important factors in students well-being in school among the studies we used as a reference. The research was conducted as a survey and the questions were in following sections: school environment for open discuss, bullying, sexual harassment and social relationships. The survey was implemented as a Webropol-survey for the immigrant students at Oulu high school for adults. 118 replies were received and the answering percentage was 54 %. The survey consisted of 11 groups of immigrant students from the Oulu high school for adults, which have 220 immigrant students overall. A bit more than two out of three of them are men and the average age of students is about 26 years. The results were collected with online questionnaire, using Webropol program. Structured questionnaire contained 19 questions that the thesis authors analyzed, using the Webropol program.

The research results show that well-being in school among students is seen mainly good, school is experienced peaceful and safe and men and women are equal. The results show also that almost a quarter of the respondents have become a victim of bullying. Apart from that 10% of the respondents suffered from assault or sexual harassment. Over 80% of the respondents express that they have the courage to say their opinion, speak about their things and feel that teachers do want to hear their news. In the age group of over 50 option not having friends in school or in free time became emphasized. Over 70% of respondents have no friends at all in free time.

Oulu high school for adults can use the results of this research when planning actions to contribute to the well-being of the students in school. In the future the topics for new researches could relate to bullying and its multiformity so that speaking about it would become more and more easy.

Keywords: well-being in school, bullying, immigrants, students, integration

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OULUN AIKUISLUKIOSSA OPISKELEVIEN KOULUVIIHTYVYYS	7
	2.1 Hyvinvointi.....	7
	2.2 Kiusaamisen vaikutus viihtyvyyteen ja hyvinvointiin	8
	2.3 Maahanmuutto	10
	2.4 Turvallinen Oulu -hanke	11
3	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET.....	14
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	17
	4.1 Opinnäytetyön prosessi	17
	4.2 Kyselytutkimuksen metodologiasta.....	18
	4.3 Aineiston keruu ja kohderyhmä.....	20
	4.4 Aineiston analysointi	22
	4.5 Tutkimuksen eettisyys.....	22
	4.6 Tutkimuksen luotettavuus	23
5	TULOKSET.....	25
	5.1 Taustatiedot	25
	5.2 Opiskelijat kokevat kiusaamista	26
	5.3 Opiskelijat tulevat kuulluksi	27
	5.4 Yksinäisyys on osalle ikäryhmää haaste.....	28
	5.5 Yleinen hyvinvointi ja kouluviihtyvyys on hyvä	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7	POHDINTA.....	36
	LÄHTEET.....	40
	LIITTEET	45

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aihetta miettiessämme oli melko selvää, että aihe tulisi liittymään maahanmuuttajiin. Pienen harkinnan jälkeen päätimme ottaa yhteyttä Oulun kaupungin Turvallinen Oulu –hankkeeseen ja kysyimme, olisiko heillä tarvetta opinnäytetyölle ja kerroimme mielenkiinnonkohteemme. Hankkeen kotouttamisen tehostaminen osa-alueella opiskelee maahanmuuttajia Oulun aikuislukiossa. Heidän tarpeestaan lähti ajatus tehdä kysely Oulun aikuislukiossa opiskelevien maahanmuuttajien kouluviihtyvyydestä. Lähestyimme viihtyvyyden käsitettä hyvinvointina yhteiskuntaan ja koulumaailmaan integroitumisen kautta.

Monikulttuurisuus on osa yhteiskuntaamme yhä enemmän, myös Oulussa. Maahanmuutto, monikulttuurisuus ja kotoutuminen ovat olleet viime vuosina erityisen paljon esillä niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti. Maahanmuuttajien hyvinvoinnin tukeminen ja syrjäytymisen ehkäisy ovat ajankohtaisia aiheita yhteiskunnassamme. Turvallinen Oulu -hankkeen yhden toimenpiteen tavoitteena on kotouttamisen tehostaminen ja sitä kautta hyvinvoinnin tukeminen. (Oulun kaupunki 2019, 2, viitattu 12.2.2020.) Maahanmuuttajien hyvinvointiin vaikuttavat muun muassa nykyiseltä yhteisöltä saatu tuki, luottamus palvelujärjestelmään ja oma hyväksi koettu elämänlaatu sekä tyytyväisyys elinoloihin (THL 2020C, viitattu 26.2.2020).

Opinnäytetyön lähtökohtana oli tutkia ja kartoittaa selkokielisillä kysymyksillä maahanmuuttajaopiskelijoiden kouluviihtyvyyttä Oulun aikuislukiossa, painottuen kiusaamista koskeviin aiheisiin. Selkokieltä käytettäessä oleellista on puhua yhdestä asiasta kerrallaan, käyttää lyhyitä lauseita ja käyttää tuttuja puhekielen sanoja (Kartio 2009, 12-16). Kouluviihtyvyyttä kuvaavat kysymykset liittyivät psyykkiseen hyvinvointiin, jaksamiseen ja mahdolliseen häirintään ja kiusaamiseen. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen teettämät kyselyt opiskelijoiden hyvinvoinnista kattavat muun muassa ruokailun, unen ja perhesuhteiden toimivuuden, joten työelämän yhteistyökumppani kaipasi tietoa koulussa jaksamisesta ja viihtyvyydestä. Heillä oli toiveena laaja otanta, jonka kautta voitaisiin saada tietoa mahdollisista ongelmakohtista, jotta niihin voitaisiin tarvittaessa puuttua tarkemmin koulujen avauduttua, mahdollisesti kevätlukukaudella 2021.

2 OULUN AIKUISLUKIOSSA OPISKELEVIEN KOULUVIIHTYVYYS

2.1 Hyvinvointi

Yksi kotoutumisen indikaattori on subjektiivinen kokemus elämänlaadusta ja siihen sisältyvä sosiaalinen hyvinvointi. Maahanmuuttajien koettuun elämänlaatuun voivat vaikuttaa kotoutumiseen liittyvät tekijät, kuten uudessa kotimaassa koettu syrjintä. (Castaneda, ym. 2012, 213, viitattu 29.2.2020.) Maailman terveysjärjestön elämänlaatumittarista kehitetty lyhyempi versio (WHOQOL-BREF), on yleisesti väestötutkimuksissa käytetty mittari, joka arvioi elämänlaatua muun muassa sosiaalisten suhteiden näkökulmista (Korpilahti & Takatupa 2015, viitattu 29.2.2020).

Suomalaisen sosiologian uranuurtajan Erik Allardtin (1976) teorian mukaan hyvinvoinnin osatekijöitä ovat having, loving ja being. Having viittaa elintasoon, loving sosiaaliseen elämään ja being itsensä toteuttamiseen. Elintasoon (having) kuuluu muun muassa yksilön tulot, työllisyys, koulutus ja terveys. Sosiaaliseen elämään (loving) lukeutuu paikallisyhteisöllisyys, perheyhteisöllisyys sekä ystävyysuhteet. Itsensä toteuttamisen (being) muodot koostuvat muun muassa mielenkiintoisesta vapaa-ajantoiminnasta ja arvonnasta, joka voi liittyä asemaan töissä tai koulussa, tai kokemukseen siitä onko suosittu. (Allardt 1976, 37-38, 121-180.) Myöhemmin Allardt on lisännyt neljännen ulottuvuuden doing, jonka hän sisällytti alun perin being-ulottuvuuteen. Tekemistä eli doing-ulottuvuutta käsittelevät myös Hirvilammi ja Helne (2014) tutkimuksessaan kestävästä hyvinvoinnista ja ekososiaalista kriisistä, joka on julkaistu Helsingin yliopiston tutkimuslaitoksen julkaisussa Sustainability: Science, Practice, & Policy. Doing- ulottuvuuteen kuuluvat aktiviteetit, jotka ovat yksilölle mielekästä ja vastuullista hyvinvointia edistävää toimintaa. Hirvilammen ja Helsen mukaan erillisenä ulottuvuutena doing korostaa, että ihminen toteuttaa tekemisen kautta itseään ja hyvinvointiin liittyviä tarpeitaan sekä being-ulottuvuus korostaa omaa keskeistä merkitystään ihmisen elämisellä mahdollisimman harmonisessa suhteessa sekä muiden ihmisten että luonnon kanssa. (Hirvilammi & Helne 2014, 2166, 2169, viitattu 26.4.2020.) Tutkimuksemme painottaa sosiaalisen elämän aspekteja. Nämä yhteisyysuhteet voidaan jakaa vielä subjektiivisiin indikaattoreihin, kuten onnellisuus ja onnettomuus. Lisäksi objektiivisiin indikaattoreihin, kuten ystävien lukumäärä ja kontaktit paikallisyhteisössä (Allardt 1998, 40).

Hyvinvoinnin osatekijät voidaan jakaa yleisesti terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin sekä koettuun hyvinvointiin eli elämänlaatuun (THL 2019, viitattu 26.2.2020). Hyvinvointi sekä ilmiönä että käsitteenä on moniulotteinen ja laaja. Tarkastelukulma riippuu myös kohderyhmästä ja kontekstista. Kokemukset syrjinnästä uudessa maassa sekä puutteelliset sosiaaliset verkostot vaikuttavat heikentävästi hyvinvointiin (THL 2020B, viitattu 26.2.2020). Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä on säädetty myös muun muassa sosiaalihuoltolaissa, jossa painotetaan hyvinvoinnin seuraamista ja edistämistä epäkohtia on poistamalla ja ehkäisemällä niiden syntymistä (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 8 §).

2.2 Kiusaamisen vaikutus viihtyvyyteen ja hyvinvointiin

Koulukiusaamisella tarkoitetaan toistuvaa loukkaamista, vahingoittamista tai syrjimisestä kohteeksi joutumista pystymättä puolustautumaan tai vaikuttamaan itse tilanteeseen. Kiusaamista voi olla vaikea määritellä tai mitata, mutta usein puhutaan uhrin kokemuksesta tulla kiusatuksi. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi nöyryyttämistä, ilkeitä puheita takanapäin, tönimistä tai yksin jättämistä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017, viitattu 26.3.2020.) Kiusaaminen voidaan jaotella eri alatyyppeihin, kuten suora kiusaaminen, joka voi olla verbaalista tai fyysistä sekä epäsuoraan kiusaamiseen. Suoran kiusaamisen muotoja voivat olla suoraa hyökkäystä kiusattua kohtaan. Epäsuoraa kiusaamista ovat esimerkiksi sosiaalinen eristäminen ja ryhmästä ulos jättäminen. Epäsuoria kiusaamisen muotoja voi olla vaikeampi tunnistaa tai niitä voidaan pitää virheellisesti vähemmän vahingollisena. (Toivanen 2015, 10, viitattu 26.4.2020.)

Myös seksuaalinen häirintä on kiusaamista. Satunnaisia, vain lieviä tilanteita tai huomioita, joissa joku käyttäytyy epäasiallisesti, ei voida vielä välttämättä nimittää häirinnäksi. Huomio tai tilanne muuttuu häirinnäksi, jos sitä jatketaan, vaikka kohteeksi joutunut ilmaisee pitävänsä sitä loukkaavana tai vastenmielisenä. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä esimerkiksi seksuaalisesti vihjailevat eleet ja ilmeet. Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen liittyvää ei-toivottua huomiota tai kiusaamista, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista, esimerkiksi halventava tai alentava puhe sukupuoleen liittyen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017b; Työturvallisuuskeskus 2020, viitattu 26.3.2020.) Syrjintä määritellään myös laissa; yhdenvertaisuuslain mukaan myös häirintä on syrjintää (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 14§). Oulun aikuislukiossa opiskelevat ovat täysikäisiä maahanmuuttajia, joten heihin voi soveltaa osittain työelämäkiusaamisen ominaisuuksia.

Seksuaalisuuteen liittyvät asiat ovat usein hyvin henkilökohtaisia, joten niihin liittyvät ongelmatilanteet luovat usein jännitteitä ja vaikeita tilanteita. Koska sukupuoleen liittyvä kiusaaminen voi olla vaikea todentaa ja tuoda esille, voi sekä jännitteet että itse kiusaaminenkin jäädä pitkäksi aikaa piiloon.

Käsitteet kouluviihtyvyys ja kouluhyvinvointi menevät siinä mielessä päällekkäin, että koulussa viihtymisen katsotaan olevan edellytys kouluhyvinvoinnille (Harinen & Halme 2012, 28). Kiusatut oppilaat voivat kärsiä monenlaisista henkisen sekä fyysisen hyvinvoinnin ja mielialan ongelmista. Kiusaaminen voi aiheuttaa mm. itsetunnon ja itsearvostuksen alenemista, masentuneisuutta, itsetuhoisia ajatuksia tai tekoja sekä ahdistuneisuutta. Kiusaamisen on todettu aiheuttavan myös psyykosomaattisia stressioireita, kuten kiputiloja ja yleisestä sairastelua, nukkumisvaikeuksia sekä syömishäiriöitä. Lisäksi kiusatuille on ominaista koulumotivaation heikkeneminen ja kouluun menon välttely. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017, viitattu 26.3.2020.)

Kiusaamisella on merkitystä kohteeksi joutuneen terveyden kokemiseen ja emotionaaliseen tasapainoon (Laine 2014, 43, viitattu 4.3.2020). Tutkimusten mukaan kiusaamisesta on lähes aina negatiivisia vaikutuksia kohteeksi joutuneen ruumiilliselle ja emotionaalille sekä sosiaaliselle terveyden kokemukselle. Henkinen painostus voi johtaa ahdistuneisuuteen, jatkuvaan stressiin ja kognitiivisiin ongelmiin sekä niiden aiheuttamiin sosiaalisiin seurauksiin. (Sandelin 2007, 18.) Kiusaamisen kohteeksi joutuminen on yhteydessä lisääntyneisiin sairauspoissaoloihin ja yleiseen tyytymättömyyteen. Tutkimukset vahvistavat aiempaa käsitystä kiusaamiseen liittyvästä alentuneesta hyvinvoinnista ja psyykkisistä voimavaroista. Kiusatuksi tuleminen lisää myös terveysongelmia olleen näin koko yhteisön ongelma. (Laine 2014, 44-45, viitattu 4.3.2020.) Tutkimusten mukaan psyykkisen väkivallan uhri suljetaan usein yhteisön ulkopuolelle. Psyykkisellä väkivallalla vaikutetaan moneen sosiaaliseen osa-alueeseen ja tarpeeseen ihmisen jokapäiväisessä opiskelussa. Se heikentää kiusatun mahdollisuuksia ylläpitää ihmissuhteitaan yhteisössään. Eristämällä kiusattu yhteisön sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, viedään häneltä samalla yhteisön tuki ja mahdollisuus puhua tuntemuksistaan, kokemuksistaan sekä ongelmistaan siellä. (Sandelin 2007, 120.) Koulukiusaaminen on kuitenkin yleinen, mutta samalla vakava ongelma. Sitä esiintyy käytännössä jokaisessa maamme koulussa.

2.3 Maahanmuutto

Maahanmuuttoa tapahtuu monista eri syistä, yleisimmät niistä ovat muun muassa työ, opiskelu, parempi elintaso tai perhe. Muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien arvioinnin mukaan, tulevaisuudessa noin kaksi miljoonaa ihmistä tulee muuttamaan vähemmän kehittyneistä maista kehittyneisiin maihin. (Launikari & Puukari 2005, 19, viitattu 4.3.2020.) Tilastokeskuksen mukaan Suomeen saapui 32 476 turvapaikanhakijaa vuonna 2015. Määrä on kymmenkertainen verrattuna aiempiin sekä seuraaviin vuosiin. Vuosina 2016-2019 turvapaikkahakijoiden määrä oli keskimäärin 5000 molemmin puolin (Tilastokeskus 2020, viitattu 17.5.2020). Maahanmuuttajaksi voidaan nimetä silloin, kun ihminen on muuttanut Suomeen ulkomaalaisena henkilönä ja hänellä on aikomus asua maassa pidempään. Toisen sukupolven maahanmuuttajat ovat yleensä henkilöitä, jotka ovat syntyneet Suomessa, mutta heidän vanhempansa tai toinen heistä on muuttanut Suomeen. (Miettinen 2018, viitattu 4.3.2020.) Maahanmuuttajat edustavat eri maahantulosten lisäksi, eri kansallisuksia, ammatteja, koulutustaustoja.

Koulu on saanut merkittävän roolin maahanmuuttajien yhteiskuntaan integroimisessa sekä kanta-väestön monikulttuurisuustaitojen kehittämisessä. Koulu on instituutio, jonka avulla tullaan yhteiskunnan jäseneksi, joten sillä on suuri mahdollisuus vaikuttaa siihen, kuinka hyvin maahanmuuttajien kotoutuminen yhteiskuntaan onnistuu. (Tikkanen 2011, 235.)

Vuonna 2018 Suomessa ulkomaalaistaustaisten määrä oli 402 619. Heistä ensimmäisen polven ulkomaalaistaustaisia oli 335 414 (83 %) ja toisen polven 67 205 (17 %). (Tilastokeskus 2018, viitattu 4.3.2020.) Vuonna 2018 Oulun väestöstä 4,3% oli ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. Ulkomaalaistaustaisen henkilön vanhemmat tai toinen tiedossa olevasta vanhemmasta oli syntynyt ulkomailla. (Tilastokeskus 2018, viitattu 4.3.2020.) Vuonna 2014 Tilastokeskus on laatinut kyselyn, jonka mukaan yli puolet Suomeen muuttaneista kertoo syyksi perhesyyt. Pakolaisuus oli syynä 11% kyselyyn vastanneista. Tuloksista ei ilmene kuitenkaan vuoden 2015 aikana Suomeen saapuneet turvapaikanhakijat. (Larja & Sutela 2015, viitattu 4.3.2020.)

Vaikka maahanmuuttajat edustavat hyvinkin erilaisia kulttuureja ja heidän elämäntarinansa ovat kirjavia, joutuvat he Suomeen tullessaan monien samankaltaisen ”suomalaisten” haasteiden eteen. Esimerkiksi kulttuurierot, kielimuuri ja ihmisten ennakkoluulot ovat yhteisiä kokemuksia valtaosalle maahanmuuttajista. Kulttuurisensitiivisyys kuvastaa halua, kykyä ja herkkyyttä ymmärtää eri taustoista tulevaa ihmistä (THL 2019, viitattu 5.3.2020). Lisäksi kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa

kykyä tunnistaa erilaisten kulttuurien merkityksiä nykyhetkessä ja yhteiskunnassa. Kulttuurisensitiiviseen kohtaamiseen kuuluu ymmärrys ja tietoisuus omista kulttuurisista lähtökohdista. Siihen kuuluu ihmisen ymmärrys positiivisista tai negatiivisista ennakkoluuloista, jotka saattavat vaikuttaa kohtaamisen laatuun tai kulkuun. (Hannonen 2020, viitattu 5.3.2020.)

Ammatillisesta näkökulmasta katsottuna kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa ammattilaisen kykyä käyttää kulttuurisesti kunnioittavia vuorovaikutustaitoja ja arvostaa sekä sanallista että sanatonta kohtaamista ja viestintää. Sillä tavoin, että jokaisella osapuolella on oikeus oman kulttuurinsa ilmaisuun ja sen kanssa hyväksytyksi ja kuulluksi tulemiseen. Kulttuurisensitiiviset palvelut pystyvät joustamaan erilaisten asiakkaiden tarpeisiin. (THL 2019, viitattu 5.3.2020.)

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määrittelee, että kotouttamisen tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla tukien hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Kotoutumisen tulisi olla monialaista edistämistä ja tukemista eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen yhteistyönä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 3§.) Kotoutumisen tulisi olla maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tukevaa, mutta samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999, 2 §). Osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä, tulee maahanmuuttajalle tarjota kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ja palveluita, antaa tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Lisäksi maahanmuuttajalle on annettava asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 6§ - 8§.)

2.4 Turvallinen Oulu -hanke

Turvallinen Oulu -hanke on aloitettu 2019 ja se on jaettu kuuteen osa-alueeseen: Lasten ja nuorten turvataitokasvatuksen edistäminen, koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen seksuaalirikosten ehkäisemiseksi, lasten ja nuorten psykososiaalisen tuen vahvistaminen, monialainen toimintamalli nuorten kohtaamiseen vapaa-ajalla, nuorten itsetunnon vahvistaminen - tarinoita Oulusta ja kotouttamisen tehostaminen. (Oulun kaupunki 2020, viitattu 12.2.2020.)

Tutkimuksessamme perehdyttiin viimeiseen, eli kotouttamisen tehostamiseen. Toimenpiteessä tuetaan maahanmuuttajan opiskelua ja vapaa-ajantoimintoja, minkä tavoitteena on opiskelijoiden parempi pärjääminen opinnoissa sekä mielekkään toiminnan löytyminen vapaa-ajalle. Toimenpiteeseen kuuluu aikuisten perusopetuksessa ja valmistavassa opetuksessa olevien maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tukeminen oppimisessa ja opiskelussa osallistumalla opetusjärjestelyjen suunnitteluun ja toteutukseen sekä opiskelijan moniammatillisiin opiskelun ja hyvinvoinnin tuen yhteistyö - verkostoihin. Hankkeessa tuetaan opiskelijoita opiskeluryhmissä ja vapaa-ajan toimintojen järjestymisessä. Se mahdollistaa ja vahvistaa vuorovaikutussuhteita valtaväestön kanssa sekä muutoinkin sosiaalisessa selviytymisessä. Opiskelijoille järjestetään muun muassa kuntouttavaa työtoimintaa vastaavaa toimintaa. Ohjaajat tukevat opiskelijoiden vapaa-ajan toimintojen järjestymistä ohjaamalla opiskelijoita eri palveluiden ja harrastusten pariin. Ohjaajat tekevät yhteistyötä oppilaitosten lisäksi Oulun kaupungin nuorisopalveluiden ja muiden toimijoiden kanssa. (Oulun kaupunki 2020; Oulun kaupunki 2019, 27-28, viitattu 12.2.2020.)

Hankkeen kotouttamisen tehostaminen -osa-alueella maahanmuuttajien opiskeluun liittyvää tukea vahvennetaan ja integroidaan mielenterveyspalveluja jo olemassa olevaan opiskelijahuoltoon. Aikuisten perusopetuksessa ja vieraskielisille tarkoitettussa lukioon valmistavassa koulutuksessa Oulun aikuislukiossa opiskelee 220 opiskelijaa. Heistä on muodostettu 11 erilaista ryhmää. Opiskelijat opiskelevat koulussa 1-4 lukuvuotta. Opiskelijoiden keski-ikä on noin 26 vuotta, alle 20-vuotiaita on noin 100. Opiskelijoista 71% on miehiä. (Oulun kaupunki. 2019, 27-28, viitattu 28.3.2020.)

Opiskelijoita Oulun aikuislukiossa on useista eri maista. Eniten on äidinkielenään arabiaa (24%) ja somalin (19%) kieltä puhuvia, mutta myös tigrinjan (15%) sekä kurdin (11%) kieltä puhuvia on useita. Osalle opiskelijoista (11%) kieleksi on merkitty ”tuntematon”, ja se tarkoittaa sellaista kieltä, jota ei löydy koulun järjestelmästä. Murto-osalla opiskelijoista on äidinkielenään venäjä, persia, kiina, thai, farsidari, suahili, nepali, sinhala, vietnam, espanja ja turkki. (Kela, haastattelu 31.3.2020.)

Kotouttamisen tavoitteena on integroida maahanmuuttaja yhteiskuntaan, muistaen, ettei hänen tarvitse kuitenkaan sulautua täysin (assimilaatio) uuteen maahan, vaan maahanmuuttajan tulee saada säilyttää identiteettinsä ja kulttuuriset käytäntönsä. Integraation voi määritellä mahdollisuutena säilyttää yhteiskuntaan sopeutuessaan muun muassa oma kieli ja uskonto. (Saukkonen 2013, 65-67.) Assimilaatio sekä toinen ääripää eli eri ryhmien jyrkkä eriytyvyys toisistaan (segregaatio) voivat olla yhtä haitallisia yksilölle. Eriytymisen ennaltaehkäisy on tärkeää, koska sillä ehkäistään yhteiskunnallista eriarvoistumista. Kotouttaminen ja sen onnistuminen ovat tärkeitä myös eräänlaisen jatkumon kannalta. Lautiola (2013, 57, viitattu 12.2.2020) on julkaisussaan kertonut, että jo kotoutuneiden maahanmuuttajien joukossa on paljon osaamista sekä suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta, joita voitaisiin hyödyntää toisten maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa.

Oulun kaupungilla kotouttamiselle on laadittu vuosille 2018-2021 oma kotouttamisohjelma, jota ovat olleet laatimassa moniammatilliset asiantuntijatiimit. Kotouttamisohjelmassa on laadittu konkreettisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi, joita ovat muun muassa kotoutumisen edistäminen, koulutus, työ, hyvinvointi, aktiivisuus ja osallisuus sekä asuminen. Ajatuksena on integroida maahanmuuttajat aktiivisiksi kansalaisiksi kaksisuuntaisen kotoutumisen keinoin sekä taata kaikkien kuntalaisten yhdenvertaisuus. (Oulun kaupunki 2018, 7, 47; liite, viitattu 12.2.2020.) Kotouttamisen tehostamisella Oulun aikuislukiossa ja tutustuttamalla paikallisiin vapaa-ajan mahdollisuuksiin, Turvallinen Oulu -hanke pyrkii tukemaan vuorovaikutussuhteita sekä edistämään kaksisuuntaista kotoutumista. Samalla tuetaan osallisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta suomalaisiin yhteisöihin ja yhteiskuntaan. (Oulun kaupunki 2019, 28, viitattu 12.2.2020.)

Myös Saukkosen mukaan tulisi kotouttamisen olla kaksisuuntaista. Integraatio voidaan ajatella myös kaksisuuntaisena. Maahanmuuttajilla ovat oikeutettuja omaan kieleensä ja kulttuuriinsa, mutta sen lisäksi vastaanottava yhteisö muuttuu maahanmuuton myötä ja sillä on oikeus odottaa maahanmuuttajan osallistuvan aktiivisesti. (Saukkonen 2013, 79,93.) Siinä missä maahanmuuttaja omaksuu uudessa yhteisössä tarvittavia tietoja ja taitoja, samaan aikaan myös muu väestö muuttuu ja kehittyy yhteiskunnan monimuotoistuesssa. Tässä merkityksessä kaikki kansalaiset ovat osa kotoutumisprosessia, kohtaamisten tulisi olla arkisia ja tapahtua luonnollisissa ympäristöissä. (Oulun kaupunki 2018, 3, viitattu 12.2.2020) Ajatus kaksisuuntaisuudesta tarkoittaa huomion kiinnittämistä myös maahanmuuttajan omaan aktiivisuuteen ja motivaatioon. Vaikka viranomaisilla on vastuu kotouttamisesta, myös maahanmuuttajalla on velvollisuus omasta kotoutumisestaan. Molempien osapuolten pitää siten huolehtia omalta osaltaan rakentavasta osallisuudesta vuorovaikutussuhteesta, jotta kotoutuminen onnistuu. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2020, viitattu 12.2.2020.)

3 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Ulkomaista syntyperää olevien hyvinvoinnista ei välttämättä saada käyttökelpoista tietoa koko väestön elinoloja ja hyvinvointia kartoittavissa tutkimuksissa, koska maahanmuuttajia sisältyy otoksiin liian vähän. Haavoittuvimmassa asemassa olevat ryhmät jäävät usein pääosin osallistumatta eli juuri maahanmuuttajien osallistumisaktiivisuus on alhainen. (THL 2020A, viitattu 26.2.2020.) Löysimme kohtalaisen vähän Suomessa tehtyjä tutkimuksia maahanmuuttajien terveydestä ja hyvinvoinnista. Suomessa pääasiassa Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos on tutkinut aihetta. Turvallinen Oulu -hankkeessa opiskeleville maahanmuuttajille ei ole järjestetty aiemmin kyselyä heidän psyykkisestä jaksamisestaan liittyen koulumaailmaan, joten tutkimus on tarpeellinen. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen sivuilta löytyy selkokielisiä kouluterveyskyselyjä, mutta ne ovat liian monimutkaisia heikommin suomea osaaville maahanmuuttajille, sekä kysymysten muotoilu ei ole tarpeellamme vastaavia.

THL on toteuttanut erinäisiä maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointia tutkivia hankkeita eri toimijoiden kanssa, muun muassa Tilastokeskuksen ja Työterveyslaitoksen yhteistyössä toteuttama UTH-tutkimus 2014-2015, jossa kartoitettiin ulkomaista syntyperää olevien terveyttä, hyvinvointia, toiminta- ja työkykyä ja elinoloja (Nieminen, Sutela, & Hannula, 2015, viitattu 26.2.2020). THL:n koordinoiman Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (Maamu 2010–2012) pohjalta on tehty kuitenkin useita raportteja ja julkaisuja, jossa on hyödynnetty tutkimuksen tuloksia (Castaneda, Rask, Koponen, Mölsä, & Koskinen 2012, viitattu 29.2.2020).

THL:n toteuttama FinMonik (2018- 2020) sekä turvapaikanhakijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus (TERTTU, 2017-2019) ovat toistaiseksi laajimmat turvapaikanhakijoita koskevat väestötutkimukset sekä kansallisella, että kansainvälisellä tasolla. FinMonik on koko Suomessa asuvalle ulkomailla syntyneelle ulkomaalaistaustaiselle väestölle kohdennettu kyselytutkimus, jossa selvitetään Suomessa asuvan ulkomaalaisväestön hyvinvointia, terveyttä sekä kokemuksia sosiaali- ja terveyspalveluista (Kuusio, Seppänen, Jokela, Somersalo & Lilja 2019, viitattu 29.2.2020). Maahanmuuttoviraston kanssa yhteistyössä toteutettu TERTTU:n tavoitteena on ollut tuottaa kattavaa tietoa vuoden 2018 aikana turvapaikkaa hakeneiden aikuisten ja alaikäisten terveyden ja hyvinvoinnin tilasta, terveyden riskitekijöistä sekä palvelutarpeista Suomessa (Skogberg, Mustonen, Koponen, Tiittala, Lilja, Ahmed Haji Omar, Snellman & Castaneda 2019, viitattu 29.2.2020).

Maahanmuuttajien sosiaalista hyvinvointia ja elämänlaatua on tutkittu useissa Euroopan maissa, ja on havaittu, että eri maissa maahanmuuttajataustaisen ja kantaväestön koetussa elämänlaadussa havaittiin vain vähän eroja, mutta maahanmuuttajaryhmät saattoivat erota toisistaan. Suurimmaksi riskitekijäksi hyvinvoinnille nousi syrjäytymiskokemukset. Yhdysvalloissa maahanmuuttajien koetulla elämänlaadulla ja onnistuneella kotoutumisella on löydetty yhteys: parhaiten Yhdysvaltoihin kotoutuneet kokevat elämänlaatunsa parhaimmaksi. (Castaneda, ym. 2012, 213, viitattu 29.2.2020.)

Yleisesti eri-ikäisten koululaisten ja opiskelijoiden kouluviihtyvyyttä on tutkittu Suomessa ja maailmalla kohtuullisen paljon ja säännöllisesti. Usein nämä kuitenkin suuntaavat lapsiin ja nuoriin, eivät niinkään aikuisena opiskeleviin. Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen kouluterveyskysely suoritetaan kahden vuoden välein, ja se sivuaa myös kouluviihtyvyyttä ja koulutyytyväisyyttä (THL 2020C, viitattu 27.3.2020). Usein tutkimukset painottuvat oppimisen ja opetuksen mielekkyyteen, opettajien ja oppilaiden välisen vuorovaikutuksen toimivuuteen sekä koko koulun ilmapiiriin.

Kouluviihtyvyyttä on tutkinut esimerkiksi Kirsi-Marja Janhunen (2013) teoksessaan "Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemänä". Janhusen (2013, 94–98) tutkielma tuo esille kouluhyvinvoinnin- ja viihtyvyyden osatekijöitä nuorten näkökulmasta. Tulosten mukaan koulukaverit ovat tärkeitä erityisesti koulumotivaation sekä -viihtymisen kannalta. Koulukiusaaminen ja syrjittyminen heikensivät yhteisöllisyyttä ja kouluviihtyvyyttä. Lisäksi aihe on kiinnostanut opiskelijoita sekä opinnäytetöissä että pro gradu -tutkielmissa. Pirjo Palonevan (2008, 62-66) pro gradu -tutkimuksessa "Kouluviihtyvyydestä kouluhyvinvointiin" selvitettiin koululaisten mielipiteitä muun muassa koulun olosuhteista. Väittämät koskivat muun muassa luokkatiloja, työtuoleja ja -pöytiä, muita opiskeluun liittyviä tiloja sekä itse koulurakennusta ja sitä, miten viihtyisiä tai turvallisia tilat olivat. Kyselyllä selvitettiin, mitkä tekijät vaikuttavat koulussa viihtymiseen.

THL:n vuonna 2017 kouluterveyskyselyiden tulosten perusteella ulkomaalaistaustaiset nuoret kokevat koulukiusaamista suomalaistaustaisia nuoria enemmän, mutta myös osallistuvat heitä useammin muiden oppilaiden kiusaamiseen. Koulukiusaaminen heikentää nuoren hyvinvointia, elämään tyytyväisyyttä ja elämänhallinnan tunnetta. (THL. 2017, 20- 21, viitattu 26.4.2020.) Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan koulukiusatuksi tulemisessa ei ole suurta muutosta vuoteen 2017 verrattuna. Toisella asteella opiskelevat kertoivat perusopetuksen oppilaita harvemmin tulleen kiusatuksi. Koulukiusatuksi vähintään kerran viikossa kertoo joutuneensa prosentti lukiolaisista sekä neljä prosenttia ammattiin opiskelevista. Seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua ilmoitti kokeneensa

vähintään kerran vuoden aikana noin joka neljäs lukiolaisista ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista. Lukiolaisista yksi ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista kolme prosenttia kertoi itse osallistuneensa kiusaamiseen vähintään kerran viikossa. (THL. 2019C, 5-7, viitattu 26.4.2020.) Koulukiusaaminen on yleinen, ja samalla vakava ongelma. Sitä esiintyy sekä kaupungissa että maaseudulla, niin pienissä kuin isoissakin kouluissa.

Oulun aikuislukiolla ei ole tutkittu kiusaamisen esiintyvyyttä maahanmuuttajien keskuudessa, joten tieto on tarpeellinen, jotta siihen voidaan puuttua ja keksiä ratkaisuja sekä kehittää koulutyötä ja opiskelijoiden kouluviihtyvyyttä. Toimeksiantajan mukaan koulussa oli ilmennyt kiusaamista. Opettajille ja ohjaajille oli herännyt huoli kuultuaan yksittäisestä kiusaamisesta, ja koska kiusaaminen on yleistä, tuli tutkia, oliko kiusaamisessa todella kyse yksittäisestä tapauksesta vai oliko se vain jäävuoren huippu.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä kerrotaan käsitteellistä tietoa tutkittavasta ilmiöstä sekä tutkimusta ohjaavasta metodologiasta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 18). Tietoperustassa perehdyimme tutkimuksen sisällön kannalta olennaisiin aihealueisiin, kotoutumisen, hankkeen toimitaan, maahanmuuttoon ja kouluviihtyvyyden vaikutuksesta hyvinvointiin sekä tutustuimme kulttuurisensitiivisyyteen ja kaksisuuntaiseen kotoutumiseen. Opinnäytetyössä käytettiin sekä painettuja julkaisuja että elektronista aineistoa muun muassa tarkastellessamme aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia sekä tilastoja. Verkosta löytyvien aineistojen etuna on niiden ajankohtaisuus.

4.1 Opinnäytetyön prosessi

Tavoitteenamme oli alun perin saada opinnäytetyön suunnitelma valmiiksi niin, että olisimme voineet toteuttaa kyselyn Oulun aikuislukion sovituille ryhmille keväällä 2020, mutta koulujen mennessä kiinni Korona-pandemian vuoksi tutkimuksen toteuttaminen viivästyi ja siirtyi syyskuulle 2020, jonka jälkeen siirryimme analyysi- ja raportointivaiheeseen. Toimitimme yhteistyötaholle tutkimuksen kysymykset arviointiin maaliskuussa sekä hyväksytyn opinnäytetyösuunnitelman. Lopulliset kysymykset ja tutkimuslupa-anomukset saimme valmiiksi huhti-toukokuun vaihteessa 2020.

Pohdimme, olisivatko opiskelijat voineet suorittaa kyselyä itsenäisesti internetissä. Keskusteltuamme Oulun aikuislukion opettajien ja ohjaajien kanssa totesimme, että opiskelijat hyötyvät opettajan ja ohjaajan läsnäolosta kielitaidon vuoksi. Päätimme siis toteuttaa kyselyn syyskuussa 2020 koulujen avauduttua ja koulunkäynnin normalisoitua. Toteutimme kyselyn yhteistyössä Oulun aikuislukion ohjaajien kanssa niin, että he saivat Webropol linkin jaettavaksi ryhmilleen.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa Oulun aikuislukion maahanmuuttajaopiskelijoiden kesken tapahtuvan kiusaamisen esiintyvyyttä ja tuottaa tietoa ja ratkaisuehdotuksia siitä oppilaitokselle sekä sitä kautta edistää maahanmuuttajaopiskelijoiden kouluviihtyvyyttä ja siten myös kotoutumista. Tutkimuksen avulla saimme tietoa maahanmuuttajaopiskelijoiden kiusaamisesta tai häirinnästä Oulun aikuislukiossa. Tutkimustulosten avulla koululla pystytään jatkossa pohtimaan keskeisimpiä asioita, joihin tulee kiinnittää huomioita kouluviihtyvyyden ja sitä kautta kotoutumisen tukemisessa opiskeluryhmissä. Mielestämme kaksi mielenkiintoisinta tulosta oli niiden vastaajien

määrä, jotka kertoivat kiusaavansa sekä yli 50-vuotiaiden kokema yksinäisyys. Keskeistä tutkimuksessa oli hankkeen toiminnan ja asiakasryhmän tunteminen. Tavoitteena oli, että syksyllä 2020 Oulun aikuislukioilla olisi voitu tehdä tarvittavia toimenpiteitä tutkimustiedon pohjalta, mutta koronapandemian vuoksi tutkimuksen toteutus viivästyi ja siten myös toimenpiteet.

Tutkimus rajattiin vain niihin maahanmuuttajiin, jotka opiskelivat Oulun aikuislukiossa Turvallinen Oulu –hankkeessa. Tutkimuksessa huomioitiin luokkien ohjaajien mielipide ryhmien kielitaidon ja tietoteknillisen osaamisen riittävydestä osallistua kyselyyn. Työn tavoitteena oli tutkia kiusaamisen esiintyvyyttä ja tuottaa tietoa Turvallinen Oulu –hankkeen kotouttamisen tehostaminen osa-alueella, jotta oppilaitoksessa voidaan edistää maahanmuuttajaopiskelijoiden kouluviihtyvyyttä puuttamalla ongelmakohtiin, muun muassa tutkimalla lisää kiusaamisen syitä ja pohtimalla ratkaisuja yksinäisyyteen.

Tutkimuksemme päätutkimuskysymys oli:

1. Missä määrin maahanmuuttajaopiskelijat ovat kokeneet kiusaamista Oulun aikuislukiossa?

4.2 Kyselytutkimuksen metodologiasta

Metodologisena lähtökohtana oli kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Toteutimme tutkimuksen selkokielisenä internet Webropol-kyselynä. Selkokielistä tarvitaan silloin, kun toisen osanottajan kielitaito on merkittävästi heikompi kuin toisen ja jotka tarvitsevat tukea tekstin ymmärtämiseen (Kartio 2009,8). Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan soveltaa hankkeen kotouttamisen edistäminen – osa-alueen kehittämiseen ja mahdollisiin ongelmakohtiin puuttumiseen.

Hirsijärvi, Remes & Sajavaara (2007, 71) painottavat, että tutkittavan aiheen tai ilmiön tulisi kiinnostaa tutkijoita, mutta aihetta valittaessa ei tulisi olla liian sitoutunut metodiin, vaan nimenomaan tekijää tulisi kiinnostaa aidosti jokin ongelma. Maahanmuuttajien hyvinvointia on tutkittu suhteellisen vähän, ja mielestämme tutkimuksemme aihe oli siksi tärkeä. Turvallinen Oulu -hankkeen maahanmuuttajaopiskelijoille ei ole vastaavaa, kouluviihtyvyyttä koskevaa, kyselyä koskaan toteutettu. Opinnäytetyötä miettiessämme olimme asennoituneet toiminnalliseen opinnäytetyöhön, mutta aihetta syvemmin tutkiessamme ja työelämän yhteistyökumppanin tarpeesta päädyimme määrälli-

seen tutkimukseen. Turvallinen Oulu –hanke saa tutkimuksesta tärkeää tietoa maahanmuuttajaopiskelijoiden kouluviihtyvyydestä ja sitä kautta hyvinvoinnista hankkeensa kotouttamisen tehostaminen -osa-alueella, joka mahdollistaa ongelmakohtien havaitsemisen ja niiden kehittämisen.

Tutustumalla Oulun aikuislukion maahanmuuttajaopiskelijoiden viihtyvyyteen sekä viihtyvyyteen vaikuttavista elementeistä koulussa, opimme analysoimaan erilaisia rakenteellisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä hyvinvoinnin ja syrjäytymisen aikaansaajina sekä ehkäisijöinä. Opimme sosiaalialan kompetensseihin kuuluvaa tutkimuksellista ja kehittämisosaamista tutkimusta tehdessämme. Sosiaalialan kompetensseihin verraten, tutkimme opinnäytetyössämme kehittämisosaamista, tutkivaa otetta sekä eettistä osaamista. (OAMK 2016, viitattu 29.2.2020.)

Toteutimme kyselyn yhteistyökumppanin toiveesta kvantitatiivisena Webropol-kyselynä, jotta vastauksia saatiin mahdollisimman kattavasti ja mahdollisten ongelmien ilmenemisen laajuus tulisi ilmi. Määrälliselle tutkimukselle on tyypillistä vastaajien suuri määrä, jos tutkimuksessa käytetään tilastollisia menetelmiä. Ainoastaan suurella aineistolla kyetään muodostamaan havaintoja näkökulmasta, joka voidaan muuttaa tutkittavan asian selittämiseen määrällisesti. (Vilka 2007, 17.) Ensimmäisellä tapaamisellamme yhteistyökumppanin edustajien kanssa hahmotelimme kysymysten sisältöjä heidän tarpeitaan vastaavaksi.

Kysely soveltui tutkimuksessamme aineiston keräyksen tavaksi, koska tutkittavia oli paljon. Kyselyä on myös hyvä käyttää henkilökohtaisten asioiden tutkimiseen. (Vilka 2007, 28.) Toteutimme kyselyn kaikille perusjoukkoon kuuluville henkilöille, ottaen huomioon kadon, eli vastaamatta jättämisen sekä ohjaajien harkinnassa olevien maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli- ja tietoteknillisten taitojen riittämättömyyden. Suuremmalla otoksella saimme luotettavimmat tulokset. (Vilka 2007, 51-57.) Huomioimme kyselyn pituuden ja kysymysten määrän, jotta vastausprosentti olisi kattava. Kyselyn huono puoli on kuitenkin se, että sillä tavoin kerätty tieto voi olla pinnallista. Lisäksi vastaajat voivat kyllästyä kyselyyn vastaamiseen sekä väärinymmärryksiä on vaikeampi korjata, jolloin kyselytutkimuksen tulokset eivät välttämättä ole paikkaansa pitäviä ja luotettavia. Ongelmana voi olla myös vastaajien suhtautuminen kyselyyn ja vastausvirheet tarkoituksellisesti tai vahingossa.

Tutkimusstrategiamme oli standardoitu kyselytutkimus; asiat kysytään kaikilta opiskelijoilta juuri samalla tavalla ja kysely on strukturoitu ja formaali. Kysymykset olivat muodoltaan toteavia monivalintakysymyksiä, joihin olimme laatineet valmiit vastausvaihtoehdot. Selkeyttämisen vuoksi pyysimme vastaajia valitsemaan yhden vastauksen valmiiksi laaditusta vaihtoehtojen luettelosta. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 130;194.)

Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin, kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein (Vilkkä 2007, 14). Kysymyksemme kouluviihtyvyydestä käsittelevät kiusaamista, häirintää, yksinäisyyttä ja kokemusta siitä voiko opiskelija puhua asioistaan koulussa. Hyvän kouluviihtyvyyden avulla voidaan ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää elinikäistä oppimista (Janhunen 2013, 18–19; Kuronen 2010, 24,320). Kiusaamisella on merkitystä kohteeksi joutuneen terveyden kokemiseen ja emotionaaliseen tasapainoon. Tutkimukset vahvistavat aiempaa käsitystä kiusaamiseen liittyvästä alentuneesta hyvinvoinnista ja psyykkisistä voimavaroista sekä sairauspoissaoloista. (Laine 2014, 43-45, viitattu 4.3.2020.) Kiusaamisesta on myös lähes aina negatiivisia vaikutuksia kohteeksi joutuneen sosiaaliselle hyvinvoinnille. Tutkimusten mukaan psyykkisen väkivallan uhri voidaan eristää yhteisön ulkopuolelle, jolla vaikutetaan moneen sosiaaliseen osa-alueeseen ja tarpeeseen ihmisen jokapäiväisessä opiskelussa. Se sekä heikentää kiusatun mahdollisuuksia ylläpitää ihmissuhteita yhteisössään. Eristämällä hänet yhteisön sosiaalisesta vuorovaikutuksesta häneltä viedään samalla mahdollisuus puhua tuntemuksistaan ja kokemuksistaan siellä. (Sandelin 2007, 8,120.)

4.3 Aineiston keruu ja kohderyhmä

Oli tärkeää, että kyselyn tekijöinä otimme riittävästi selvää aiheesta ennakkoon, jotta kysymykset selvittivät oikeaa ongelmaa. Kyselyn suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi oli hankittava tarpeeksi tietoa aiheesta ja kohderyhmästä, jotta tutkimus olisi sekä luotettava että kattava, mutta myös siksi, että kysymykset pystyttiin kohdentamaan muodoltaan juuri maahanmuuttajaopiskelijoille, joilla saattoi olla heikompi suomenkielentaito. Lisäsimme työelämän yhteistyökumppanin toiveesta kysymyksiä terveydestä ja hyvinvoinnista sekä avoimia tekstilaatikoita vapaalle tekstille, joita emme ottaneet huomioon varsinaisessa tutkimuksessamme. Avoimia kysymyksiä emme huomioineet, koska niiden käyttöön ei ollut painavaa syytä eikä vastaajajoukko ollut helposti kirjallisesti kantaa ottava. Kaikki vastaajat eivät niihin vastanneet ja vastaus tavat vaihtelivat paljon, eikä vastauksista saatu informaatio ollut relevanttia.

Tavoitimme tutkimukseen osallistuvan kohderyhmän, maahanmuuttajaopiskelijat, työelämänyhteistyökumppanin edustajan avulla. Tarkoituksenamme oli tavata tutkimussuunnitelman teon aikana kyselyyn osallistuvia henkilöitä osallistumalla heidän tuntiopetukseensa, mutta koulujen sulkemisen ja koronarajoitusten vuoksi jouduimme työskentelemään täysin etänä. Tutkimuksemme osallistujiksi valikoituivat ne maahanmuuttajat, jotka opiskelivat Turvallinen Oulu -hankkeessa Oulun aikuislukiossa ja joilla on riittävät kielelliset sekä tietotekniset taidot osallistua Webropol-kyselyyn. Internet-kyselyn käyttö mahdollisti monipuolisen tiedonkeruun ja suuren aineistomäärän käsittelyn sekä analysoinnin Webropol-ohjelman avulla. Meidän tuli muokata käsitteelliset asiat sellaiseen muotoon, että vastaajat ymmärtävät kysymykset arkiymmärryksellään ottaen huomioon, että suomen kieli ei ole heidän äidinkieltensä. Sekä kysymykset että vaihtoehdot strukturoitiin niin, että kaikki ymmärtäisivät asian samalla tavalla. (Vilka 2007, 14-15.)

Kysymysten rakenne tuli toteuttaa minimoimalla väärinkäsitykset ja huomioimalla se, ettei vastaaja välttämättä ymmärrä kysymystä lainkaan. Selkokielessä on usein parempi ilmaista tekijä, kuin käyttää passiivia (Kartio 2009, 21). Tämän vuoksi kysymykset muotoiltiin minä -muotoon. Kysymyksiin liitettiin myös kuvia, koska selkokielen käyttäjä usein hyötyy puhetta tukevista keinoista (Kartio 2009, 24). Kysely laadittiin siten, että väärinvastaamisen mahdollisuus minimoitui; pyysimme esimerkiksi valitsemaan vain yhden vaihtoehdon, estämällä useamman vaihtoehdon valintamahdollisuuden. Kysymyksiä tukevissa kuvissa hyödynsimme Papunetin kattavaa vapaasti käytettävää kuvapankkia (Papunet 2020, viitattu 6.3.2020).

Lisätäksemme vastausprosenttia arvoimme kyselyyn osallistuneiden kesken kaksi Finnkino-elokuvalippua. Pyrimme motivoimaan kohderyhmän maahanmuuttajia osallistumaan tutkimukseen olemalla helposti lähestyttäviä ja luotettavia sekä lisäämällä tietoisuutta kyselystä selkokielellisellä saattekirjeellä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 85.) Jotta vastausprosentti saatiin mahdollisimman korkeaksi, kysely aloitettiin ohjaajan toimesta oppitunnin alusta varatulla ajalla. Kyselyn yksi tärkeimmistä asioista oli ajoitus, jotta vältetään kadolta sekä muistutusten lähettämiseltä (Vilka 2007, 28). Ryhmänohjaajan oli myös mahdollista neuvoa vastaajia kyselyn täyttämässä.

4.4 Aineiston analysointi

Aineiston käsittely ja analysointi on hyvä aloittaa pian aineiston keruuvaiheen jälkeen (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 218). Myös aikataulullisesti meidän tuli aloittaa analysointi jo heti kun saimme kyselyn teetettyä, jotta työelämän yhteistyökumppani saisi tarvitsemansa raportin mahdollisimman pian. Tutkimusaineisto tuli käydä läpi, kun kyselyn määräaika oli umpeutunut. Tutkijoina tarkastimme lomakkeiden tiedot ja arvioimme laadun. Tämä vaihe antoi jo suuntaa kyselyn onnistumisesta, useat ”en osaa sanoa” tai tyhjäksi jätetyt kohdat voivat viitata huonosti muotoiltuun kysymykseen. Aineiston tarkistuksen jälkeen tulee tehdä katoanalyysi, jossa arvioidaan kadon laatu. (Vilkkä 2007, 106-107.)

Käytimme tilastollista analyysia käyttäen apuna Webropolin omia analysointimenetelmiä. Analyysitapoina käytettiin yhtä muuttujaa tutkiessa muun muassa prosenttijakaumaa. Kun tavoitteena oli tutkia kahden muuttujan välistä riippuvuutta tai muuttujien vaikutusta toisiinsa, hyödynsimme ristiintaulukointia. (Vilkkä 2007, 118-119.) Tutkimusaineistoa kuvattiin tilastollisesti ja havainnollistettiin tulokset graafisesti. Tilastollisella analyysilla pystyimme toteamaan aineistosta esimerkiksi ilmiöiden määriä, yleisyyttä ja jakautumista.

4.5 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksenteossa tutkijan täytyy ottaa huomioon monia eettisiä kysymyksiä. Periaatteisiin perehtyminen ja niiden mukaan toimiminen ovat jokaisen tutkijan vastuulla. Jotta tutkimus olisi eettisesti hyvä ja luotettava sekä sen tulokset uskottavia, tutkimuksessa tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. (TENK 2020, viitattu 6.3.2020.) Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa sitä, että tutkimuksen kysymyksenasettelu ja tavoitteet, aineiston kerääminen ja käsittely sekä tulosten esittäminen ja aineiston säilytys eivät loukkaa muun muassa tutkimuksen kohderyhmää tai hyvää tieteellistä tapaa. (Vilkkä 2007, 90.) Kunnioitimme itsemääräämisoikeutta antamalla vastaajille mahdollisuuden päättää, että haluavatko he osallistua tutkimukseen. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 25.) Kerroimme Webropol-kyselymme saatekirjeessä, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista eikä jokaiseen yksittäiseen kysymykseen vastaaminen ole pakollista kyselyssä etenemisen kannalta.

Suomessa toimii julkisia instansseja, joiden tehtävänä on ohjata ja valvoa tutkimushankkeiden asianmukaisuutta ja eettisyyttä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 23.) Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta (TENK) on määrittänyt tutkimuseettikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia. Noudatimme tutkimuksessamme esimerkiksi rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkoja toimintatapoja sekä vastuullisuutta tutkimuksen julkaisemisessa. Sovelsimme tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kattavia tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä, ottamalla huomioon muiden tutkijoiden työn saavutukset asianmukaisella tavalla ja antamalla heidän saavutuksilleen niille kuuluvan arvon omassa tutkimuksessamme ja tulosten julkistuksessa. Lisäksi tutkimuksemme tuli olla tarkoin suunniteltu, toteutettu ja raportoitu, tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. (TENK 2020, viitattu 6.3.2020.)

Tutkimuksessamme eettisyyden varmistimme muun muassa sillä, että kaikki vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti ja anonyymisti. Vastauksia eivät nähneet muut kuin me tutkijat, ja vastaukset hävitettiin Webropol-ohjelmasta heti tutkimuksen päätyttyä. Kenenkään yksittäisen vastaajan kokemukset eivät tulleet esille raportissamme, jonka kerroimme myös saatekirjeessä. Vilka (2007, 164) muistuttaa, että saatekirjeessä vakuutettava luottamuksellisuus on kannettava myös tutkimuksen raportointivaiheessa. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa - ohjeessa (2012) painotetaan paitsi tutkimuksen suunnittelun ja toteutuksen myös raportoinnin eettisyyttä sekä muistutetaan tutkimusluvista, jotka hoidimme kuntoon tämän tutkimuksen osalta jo hyvissä ajoin.

4.6 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen reliabiliuksella tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta eli sitä, että riippumatta tutkijasta tulos on sama. Tutkimuksen reliabiliutta tuli arvioida jo tutkimuksen suunnittelussa, tutkimuksen aikana sekä tutkimuksen jälkeen. Reliabiliutta arvioitaessa tutkitaan muun muassa vastausprosentti sekä mittarin kyky mitata tutkittavia asioita kattavasti. Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta arvioitaessa tuli ottaa huomioon myös tutkimuksen validius (pätevyys), eli se, kuinka hyvin tutkimuksessa on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä aiottiin. Validiutta arvioitaessa pohdittiin muun muassa, oliko tutkija onnistunut teoreettisten käsitteiden esittämisessä arkikielellä sekä miten mittarin kysymysten ja vastausvaihtoehtojen sisältö ja muotoilu ovat onnistuneet. (Vilka 2007, 149-150; Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226-227.)

Tavoittelemamme kohderyhmää ei ollut helppo saavuttaa. Oulun aikuislukiossa opiskeli 220 maahanmuuttajaopiskelijaa, joista osan kielitaito ei välttämättä riittänyt kyselyyn vastaamiseen tarvittavalla tavalla. Pyrimme selkokielen avulla saavuttamaan mahdollisimman suuren edustavuuden suhteessa perusjoukkoon. Kun tiedettiin lopullisten ryhmien mukaanoton ja lopulliseen aineistotiedostoon mukaan luettavien henkilöiden määrän, suhteutettiin se vastanneiden määrään. Arviointitarve koski meidän tutkimustamme, joissa tuskin koskaan saavutetaan täydellistä vastausprosenttia. Tutkimuksen validiutta voitiin peilata vastausvaihtoehtojen valintaan; jos useassa kohdassa on valittu ”en osaa sanoa”, voidaan päätellä, että kysymykset ovat olleet vaikeasti ymmärrettäviä, ja siten tulos voi olla vääristynyt.

Kokonaisuutettavuutta voitiin parantaa esimerkiksi tutkimusongelman tarkalla ja selkeällä määrittelyllä, valitsemalla kohderyhmään soveltuvan aineiston keräämisen tavan sekä varmistamalla, että kaikki tarvittava tieto oli mukana mittauksessa. Tutkimuksessamme pyrittiin välttämään systemaattisia virheitä, jotka heikentävät luotettavuutta ja johtavat tuloksia harhaan. Näitä voivat olla kato tai vastaajien vähättelevät tai kaunistelevat vastaukset. (Vilkkä 2007, 152.)

Tutkimuskysymyksemme ohjasi tutkimuksen kysymysten asettelua, joten mietimme tarkkaan tutkimusongelman määrittelyyn. Kävimme tutkimuksen kysymykset läpi yhteistyökumppanin kanssa ja teimme tarvittavia muutoksia kysymyksiin ohjaajien ohjeiden mukaan. Halusimme kyselyn rakenteen olevan sellainen, että vastaajat jaksavat keskittyä vastaamaan siihen totuudenmukaisesti; kyselyn rakenne oli lyhyt ja ytimekäs. Teimme myös testikyselyn muutamalle maahanmuuttajatuttavallemme, jotta varmistuimme kysymysten ymmärrettävyydestä. Osoitimme varsinaisen kyselyn niille ryhmille Oulun aikuislukiolla, joiden ohjaajat kokivat ryhmän kielitaidon riittävän, jotta saimme vastauksia kattavasti, sekä virheellisten vastausten määrä väheni.

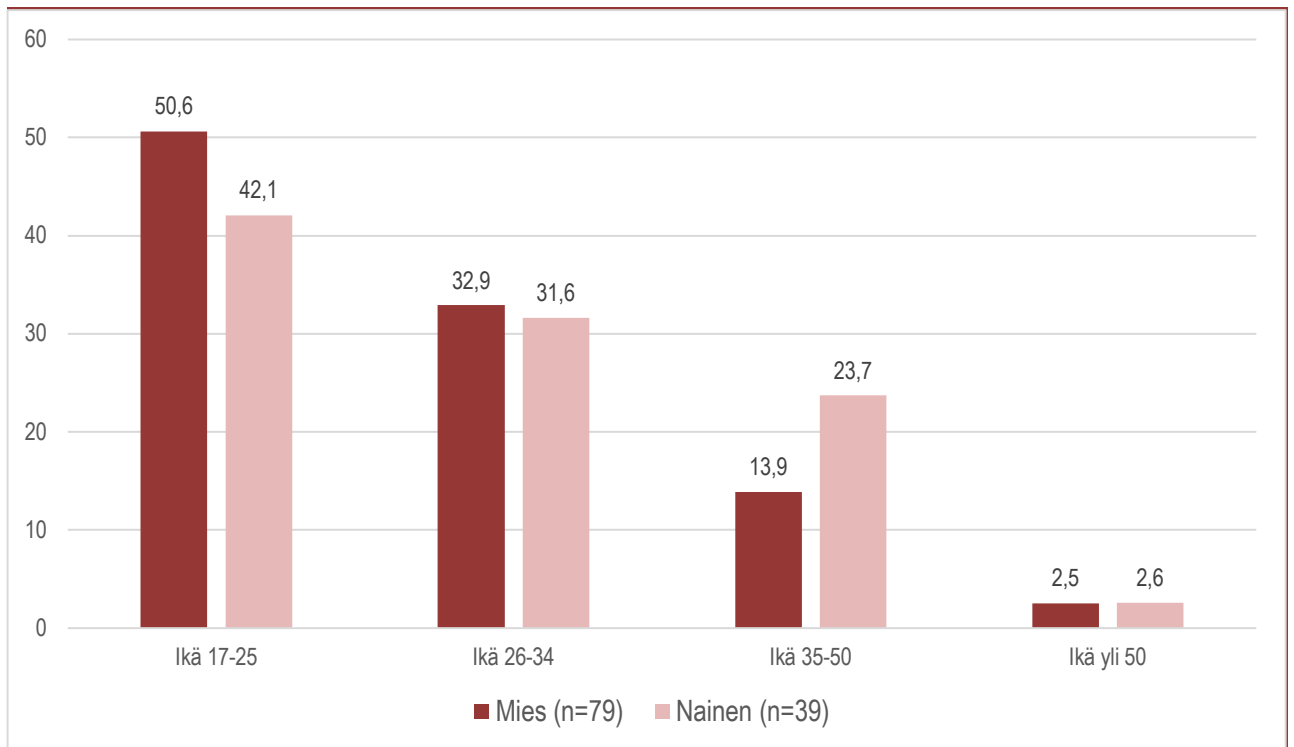
5 TULOKSET

Tutkimuksemme tutkimuskysymyksenä on ”Missä määrin maahanmuuttajaopiskelijat ovat kokeneet kiusaamista Oulun aikuislukiossa?” Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia ja kartoittaa selkokielisillä kysymyksillä Turvallinen Oulu -hankkeessa opiskelevien Oulun aikuislukion maahanmuuttajaopiskelijoiden kokemuksia kouluviihtyvyydestä ja kouluviihtyvyyteen vaikuttavista tekijöistä painottuen kiusaamista koskeviin aiheisiin. Tässä kappaleessa esitetyt tutkimustulokset on koottu kyselyyn vastanneiden henkilöiden vastausten avulla. Selkeyttämisen vuoksi pyysimme vastaajia valitsemaan yhden vastauksen valmiiksi laaditusta vaihtoehtojen luettelosta. Vastauksia olivat esimerkiksi Joka päivä-Joka viikko-Joskus-En koskaan tai kyllä-ei-en tiedä.

Tuloksia havainnollistetaan kuvaamalla aineistoa tilastollisesti ja graafisesti. Tulokset ovat jaettu neljään eri kategoriaan. Ensimmäisessä kategoriassa käsitellään kerättyä tietoa opiskelijoiden kokemasta kiusaamisen yleisyydestä, toinen osio käsittelee opiskelijoiden kokemusta tulla kuulluksi tai kertoa asioistaan ohjaajalle tai opettajalle. Kolmannessa kategoriassa käsitellään opiskelijoiden kokemaa yksinäisyyttä ja sosiaalisia suhteita ja viimeisessä osiossa käsitellään opiskelijoiden yleistä hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä. Kyselylomakkeen (liite 1) täytti 118 henkilöä, Oulun aikuislukiossa opiskelee 220 maahanmuuttajaa, joten tutkimuksen kato oli 102 (46%).

5.1 Taustatiedot

Kartoitimme aluksi vastaajien taustatietoja kahdella kysymyksellä, ikäryhmällä ja sukupuolella. Nuorimpaan 17–25-vuotiaiden ikäryhmään sijoittuu 48% vastaajista. Ikäryhmän 26–34-vuotiaat valitsevat 32% vastaajista, 35–50-vuotiaat valitsevat 17% ja vanhimpaan yli 50-vuotiaiden ikäryhmään sijoittuu 3% vastaajista. Vastaajista suurin osa (67%) on miehiä, muun sukupuolisuutta ei valinnut yksikään vastaaja. Tarkistimme miesten ja naisten ikäjakaumat ikäluokissa, onko sukupuolten välillä eroja ikäjakauman suhteen. Sukupuolittaiset ikäjakaumat ovat melko samat, joten sukupuoli ei toimi sekoittavana tekijänä (Kuvio 1).

Kuvio 1. Sukupuolten jakauma ikäryhmissä (n=118)

5.2 Opiskelijat kokevat kiusaamista

Selvitimme seuraavilla kysymyksillä vastausta tutkimuskysymykseen Turvallinen Oulu -hankkeessa opiskelevien keskuudessa kiusaamisen esiintyvyydestä. Sitä, missä määrin opiskelijat olivat tulleet kiusatuksi tai kiusanneet, kuvailtiin (Taulukko 1) kiusaamiseen, häirintään ja ahdisteluun liittyvissä väittämässä. Kiusaamista tai seksuaalista häirintää viikoittain kertoo kokeneensa 1-2% vastaajista. Kaikissa väitteissä ”en koskaan” tuli eniten valituksi, mutta ”minua kiusataan tai syrjitään koulussa” -väittämässä noin kuudesosa vastaajista kertoo kokeneensa sitä joskus ja lähes neljännes kertoo tulleen kiusatuksi tai syrjityksi. Kaikkiaan 15% vastaajista kertoo kiusaavansa itse koulussa, joista miesten osuus on aavistuksen korkeampi vastauksessa ”joka päivä” (9%), naisista 3% myönsi kiusaavansa joka päivä.

Vastaajien kokema seksuaalista häirintää on ilmennyt 12 henkilöllä (11%), mutta ainoastaan miehet kertoivat kokevansa sitä joka päivä tai joka viikko. Koulussa ahdistelun kohteeksi kertoo joutuneensa 10% vastaajista, eli 11 henkilöä. Naisten ja miesten vastaukset ovat yhteneväisiä, eikä sukupuolten välillä ollut juuri eroja.

	Joka päivä	Joka viikko	Joskus	En koskaan
Minua kiusataan tai syrjitään koulussa (n=117)	6 % n=7	2% n=2	16% n=19	76% n=89
Minä kiusaan itse koulussa (n=117)	7% n=8	2% n=2	6% n=7	85% n=100
Koen seksuaalista häirintää koulussa (n=111)	1% n=1	1% n=1	9% n=10	89% n=99
Minua ahdistellaan koulussa (n=116)	3% n=3	0% n=0	7% n=8	90% n=105

TAULUKKO 1. Kiusaamisen esiintyvyys koulussa (n=118)

5.3 Opiskelijat tulevat kuulluksi

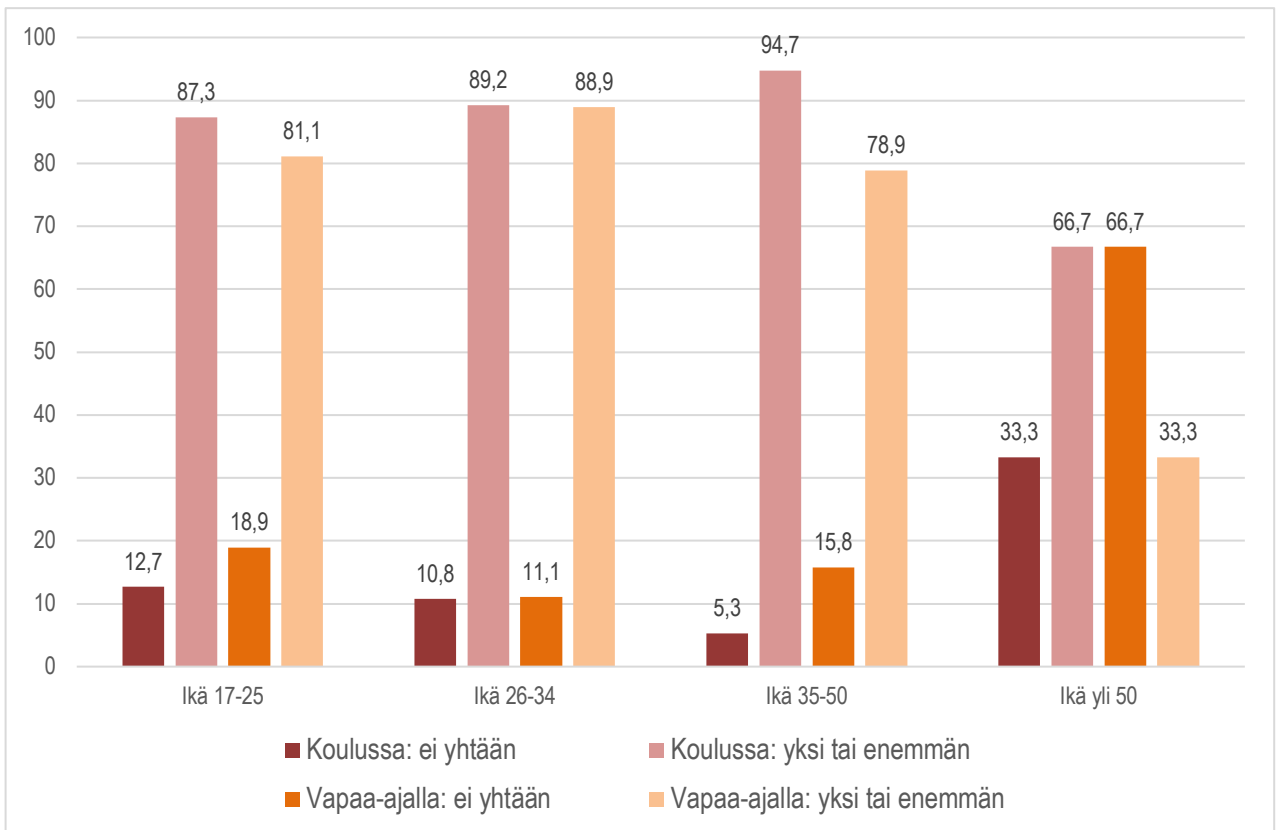
Seuraavana (Taulukko 2) kuvailemme opiskelijoiden kokemaa mahdollisuutta sanoa mielipiteensä, kertoa asioistaan ohjaajalle tai opettajalle tai tunnetta siitä, että opettajat haluavat tietää, mitä opiskelijalle kuuluu. Jokaisessa väittämässä yli 80% vastaajista kertoo uskaltavansa kertoa mielipiteensä, puhua asioistaan ja kokevansa, että opettajat haluavat tietää, mitä heille kuuluu. Olen ker-tonut opettajalle tai ohjaajalle kiusaamisesta - väittämä jakaa vastaajat melko tasaisesti, vastauksen ”kyllä” saadessa 46% äänistä.

	Kyllä	En	En tiedä
Uskallan sanoa oman mielipiteeni koulussa (n=114)	80% n=91	12% n=14	8% n=9
Opettajat haluavat tietää, mitä minulle kuuluu (n=117)	83% n=97	5% n=6	12% n=14
Uskallan puhua omista asioista koulussa ohjaajalle tai opettajalle (n=116)	82% n=95	13% n=15	5% n=6
Olen kertonut opettajalle tai ohjaajalle kiusaamisesta (n=112)	46% n=51	54% n=61	

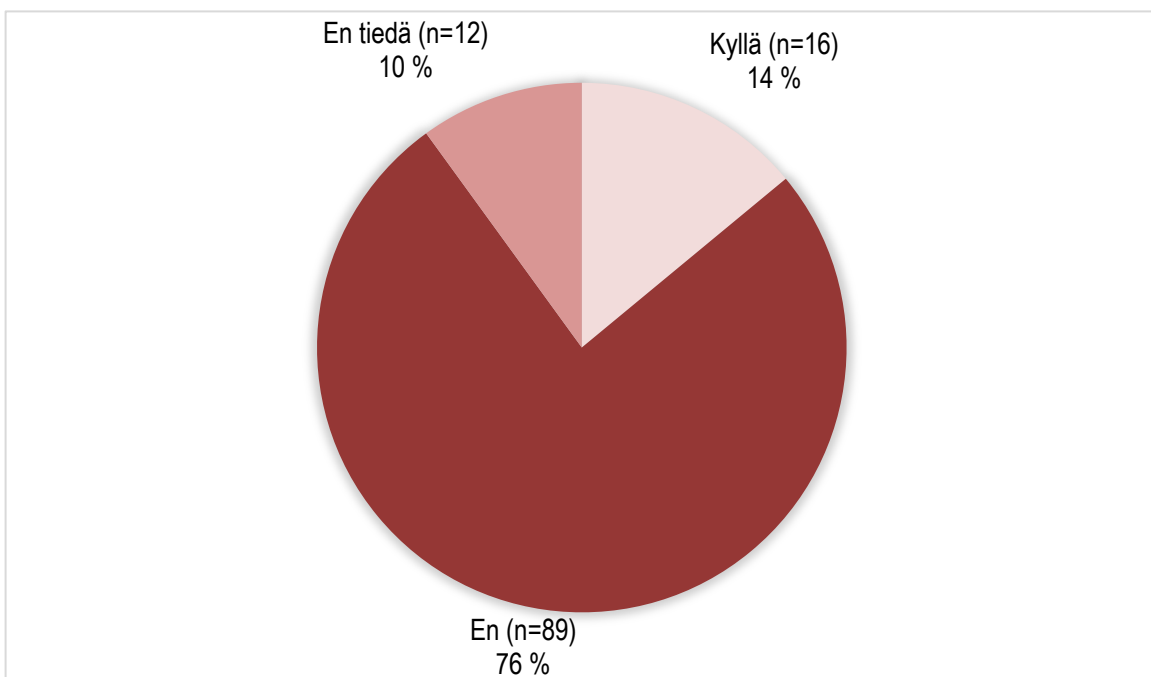
TAULUKKO 2. Opiskelijoiden kokema mahdollisuus tulla kuulluksi tai kertoa asioistaan ohjaajalle tai opettajalle (n=118)

5.4 Yksinäisyys on osalle ikäryhmää haaste

Seuraavana kuvailemme (Kuvio 2) sosiaalisia suhteita ja yksinäisyyden kokemuksia yhteisöllisyyteen liittyvissä kysymyksissä. Tutkimuksen tulosten mukaan 86% vastaajista kokee opiskelijoiden tykkäävän olla yhdessä, kun 10% valitsevat vastauksen ”en tiedä”. Suurin osa vastaajista jokaisessa ikäryhmässä, pois lukien yli 50-vuotiaat, kertoo omaavansa yhden tai useamman kaverin sekä koulussa että vapaa-ajalla. Yli 50-vuotiaiden ikäryhmässä korostuu muihin ikäryhmiin nähden kaverittomuutta sekä koulussa että vapaa-ajalla; lähes 70% vastaajista kertoo, ettei hänellä ole yhtään kaveria vapaa-ajallaan. Yksinäisyyttä kuvattaessa (Kuvio 3) lähes 80% kertoo, ettei ole yksinäinen. Vastausvaihtoehdon ”en tiedä”, valitsee 10% vastaajista ja 10% kertoo kokevansa yksinäisyyttä.

KUVIO 2. Kavereiden määrä prosentteina koulussa ja vapaa-ajalla suhteessa ikäryhmiin (n=117)

KUVIO 3. Opiskelijoiden kokema yksinäisyys (n=117)

5.5 Yleinen hyvinvointi ja kouluviihtyvyys on hyvä

Kyselytutkimuksella halusimme selvittää vastaajien kokemuksia myös yleisen hyvinvoinnin ja kouluviihtyvyyden osalta. Vastaajia pyydettiin vastaamaan väittämiin koulun rauhallisuudesta, omasta mielentilastaan ja siitä, pitääkö vastaaja elämästään sekä tasa-arvosta koulussa. Kuvailemme seuraavaksi vastaajien kokeman kouluviihtyvyyden eri osa-alueissa.

Koulun rauhalliseksi ja turvalliseksi kokee 93% vastaajista, 6% vastatessa ”en tiedä”. Mielialansa iloiseksi tai onnelliseksi kokee 93% vastaajista, jopa 15% vastatessa ”en tiedä”. Tykkään minun elämästä -väittämässä ei ollut hajontaa muita väittämiä enempää, vaan vastaukset painottuvat 91% ”kyllä” vastauksiin ja kertomansa mukaan elämästään ei pidä 2% vastaajista. Naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia koulussani – väittäjä (Taulukko 3) jatkaa samaa kaavaa, kyllä- vastauksen saadessa 92% äänistä ja tasa-arvoa ei koe 2% vastaajista.

	n	Prosentti
Kyllä	107	92
Ei	2	2
En tiedä	7	6

TAULUKKO 3. Naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia koulussani (n=116)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa esittelemme opinnäytetyömme tärkeimpien tulosten pohjalta tekemämme johtopäätökset, jotka ovat tutkimuskysymyksemme kannalta relevanteimpia. Vertaamme aiempien tutkimusten tuloksia saamiimme tutkimustuloksiin ja etsimme eroja ja samankaltaisuuksia. Kaikkien kysymysten osalta ei ole mielekäästä verrata tuloksia suoraan erilaisten kysymysmuotoilujen takia. Tutkimusten vertailussa tulee ottaa myös huomioon se, että tutkimuksemme kohdistui maahanmuuttajien keskuudessa tapahtuvaan kiusaamiseen ja kanssakäymiseen, kun taas verrokeissa tutkimus tapahtui maahanmuuttajien kokemaan kiusaamiseen yleisellä tasolla. Kiusaamista ja sen haittoja on tutkittu vuosien ajan. Aiheesta on muun muassa tehty kirjoja, pro-gradu ja tutkimuksia. Tutkimuksessamme olemme pyrkineet tarkastelemaan kiusaamista ilmiönä, sekä kiusaamisen monimuotoisuutta ja vaikutuksia kouluviihtyvyyteen sekä yleiseen hyvinvointiin maahanmuuttajien keskuudessa Oulun aikuislukiossa. Haimme tutkimuksellamme vastausta kysymykseen ”Missä määrin maahanmuuttajaopiskelijat ovat kokeneet kiusaamista Oulun aikuislukiossa?” Lähtökohdiana tutkimuksellamme oli, että kiusaamisen yleisyyden vuoksi kiusaamista todennäköisesti ilmenee jokaisessa koulussa, mutta halusimme tietoa siitä, oliko esille tulleet tapaukset vain jäävuoren huippu.

Turvallinen Oulu – hankkeen tavoitteena on kotouttamisen edistäminen. Tämän opinnäytetyön raportin on tarkoitus antaa tietoa Oulun aikuislukiolle kiusaamisen yleisyydestä, jotta talvella 2020 Oulun aikuislukiolla voidaan tehdä tarvittavia toimenpiteitä tutkimustiedon pohjalta. Tutkimustulosten avulla koululla pystytään pohtimaan keskeisimpiä asioita, joihin tulee kiinnittää huomioita kotouttamisen ja kouluviihtyvyyden tukemisessa opiskeluryhmissä, jotta kiusaamisen vaikutukset kotoutumiseen voidaan minimoida. Kiusaaminen ja häirintä vaikuttavat integroitumiseen ja kouluviihtyvyyteen, se näkyy muun muassa sairaspöissaoloina ja opiskelutehon ja tuloksellisuuden laske misena. Turvallinen Oulu -hankkeessa ei suoraan ole koskaan tehty kouluviihtyvyysskyselyä liittyen kiusaamiseen ja siihen, missä määrin opiskelijat kokivat kiusaamisen esiintyvän, joten halusimme kysyä vastaajilta, oliko esimerkiksi häntä kiusattu ja oliko hän itse kiusannut. Myös seksuaalinen häirintä on kiusaamista. Eri kulttuureissa ja yhteisöissä voi olla erilaiset käsitykset siitä, mikä on kiusaamista, sekä koulun henkilökunnan tulee myös tunnistaa kiusaaminen.

Mielestämme kaksi mielenkiintoisinta tulosta olivat niiden vastaajien määrä, jotka myönsivät kiusaavansa sekä yli 50-vuotiaiden kokemana yksinäisyys. Koululla voidaan pyrkiä avoimempaan keskusteluyhteyteen opiskelijoiden kanssa esimerkiksi kertomalla kiusaamisesta ja sen muodoista sekä puuttamalla herkästi kiusaamiseen ja kertomalla, miten kiusaamisen kanssa jatkossa toimitaan. Siten saadaan opiskelijat luottamaan siihen, että kiusaamiseen puututaan. Kiusaajan ja kiusatun tulee molempien saada tukea sekä mahdollisuus keskustelulle ja tarvittaessa heidät tulee ohjata ammattiauttajalle.

Opetushallituksen (2017,18, viitattu 4.10.2020) mukaan aikuisten perusopetus kuuluu aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusjärjestelmään, ja se edistää maahanmuuttajaopiskelijoiden kotoutumista Suomeen tarjoamalla heille riittävät kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet. Kiusaaminen latistaa ihmisen itsetuntoa ja pystyvyyden tunnetta, joka vaikuttaa kykyyn toimia muun muassa koulussa. Kiusattu voi luovuttaa vähäistäkin ponnistelua vaativissa tehtävissä, koska huono itsetunto näkyy joskus yrittämisen puutteena. Itsetunnon heikkenemisellä voi olla laaja-alaiset vaikutukset elämään, huonontunut itsetunto estää näkemästä myönteisiä puolia asioissa ja vaikuttaa kaikkeen toimintaan. Pahimmillaan kiusaaminen aiheuttaa mielenterveyden ongelmia. (Kaski & Nevalainen 2017, 18-20.) Myös Hamarus, Holmberg-Kalenius, Salmi (2015, 50) kirjoittavat siitä, että koulukiusaamiskokemukset voivat altistaa erilaisille mielenterveyshäiriöille. Vaikutukset saattavat näkyä myös ihmisen toimintakyvyn alueilla, eli siinä, kuinka henkilö suoriutuu muun muassa opiskelusta. He toteavat, että kiusaaminen on yhteiskunnassamme vieläkin tabu.

Koulukiusaaminen on valitettavan yleistä. THL:n vuonna 2017 julkaisemasta artikkelista käy ilmi, että vuosien 2013 ja 2015 kouluterveyskyselyiden tulosten perusteella ulkomaalaistaustaiset nuoret kokevat enemmän koulukiusaamista ja osallistuvat useammin muiden oppilaiden kiusaamiseen. (Wikström, Lindström, Halme & Laatikainen 2017, viitattu 4.10.2020) THL:n vuoden 2019 kouluterveyskyselyn tuloksista käy ilmi, että toisen asteen koulutuksessa olevien nuorten seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat verrattain yleisiä. Seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua ilmoittaa kokeneensa vähintään kerran vuoden aikana noin joka neljäs lukiolaisista ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista. Toisella asteella opiskelevista 1-4% kertoo tulleen kiusatuksi vähintään kerran viikossa. (Ikonen & Helakorpi 2019, viitattu 4.10.2020)

Tutkimustuloksemme ovat melko lailla yhtenevät THL:n vuoden 2019 terveystutkimuksen (THL 2019C, viitattu 11.10.2020) kanssa, tutkimuksessamme viikoittaista kiusaamista tai seksuaalista häirintää kertoo kokeneensa 1-2% vastaajista. Tutkimuksessamme ahdistelusta tai seksuaalisesta häirinnästä kertoo kärsivänsä noin joka kymmenes ja lähes neljännes kertoi tullessa kiusatuksi. FinMonik (Kuusio ym. 2019, viitattu 11.10.2020) tutkimuksessa kiusaamista ja häirintää tutkittiin hieman erilaisilla kysymysten muotoiluilla, mutta voimme havaita yhtenevyyttä tutkimustuloksissa. Heidän tutkimuksessaan oli kysymyksiä koetusta syrjinnästä ja häirinnästä sekä koetusta väkivallasta ja muusta uhasta. Heidän tutkimuksessaan lähes 40% kaikista vastaajista oli kokenut syrjintää viimeksi kuluneen vuoden aikana. Kaikista vastaajista kahdeksan % kertoo kokeneensa ilkivaltaa tai väkivallalla uhatuksi tulemista viimeksi kuluneen vuoden aikana. Myös Ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointitutkimuksessa (Nieminen ym. 2015, viitattu 11.10.2020) tutkittiin väkivallan ja sen uhan kokemuksia, mutta tutkimus oli kokonaisuudessaan laajempi, kysymyksiltään erilainen ja aineistonkeruutapa poikkeava tutkimuksestamme, joten emme kokeneet sitä vertailukelpoiseksi.

Tutkimme myös kiusaamisen osallistumista. Kaikkiaan 15% tutkimuksemme vastaajista kertoo kiusaavansa itse koulussa. Noin 2% kertoi kiusaavansa viikoittain ja noin 7% joka päivä. THL:n vuoden 2019 terveystutkimuksen tulokset mukailevat samaa linjaa, sen mukaan toisen asteen opiskelijoista vajaa 2% on osallistunut kiusaamiseen vähintään kerran viikossa sekä noin joka kymmenes on osallistunut toisen opiskelijan kiusaamiseen (THL 2020D, viitattu 4.10.2020).

Näitä tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi puuttamalla kiusaajan syihin kiusata. Poikkeavalle sosiaaliselle käyttäytymiselle voi olla monenlaisia eri syitä, muun muassa huonot kotiolot, yksinäisyys tai hänellä voi olla muita heikommin kehittyneet empaattiset taidot ja vaikeudet hallita omia tunteitaan. Kukaan ei kuitenkaan synny kiusaajana, vaan se on usein opittu käyttäytymistapa. Mikäli kiusaajan toimintaan ei puututa, kiusaajan halu kiusata voi kasvaa. Kiusaaminen voi olla myös täysin tiedostamatonta, jolloin sen puheeksi otto on tärkeää, että henkilö havahtuu toimintaansa. (Kaski & Nevalainen 2017, 43-51.)

Osa maahanmuuttajaryhmistä on luonut omat tukiverkostonsa yhteisön sisälle, jossa he huolehtivat mieluummin omista asioistaan ja ongelmistaan, sillä ulkopuolisten tuki saatetaan kokea leimavana ja häpeällisenä. (Mikkonen 2005, 58, viitattu 4.10.2020.) Tutkimuksemme tuloksista käy ilmi, että opiskelijat kokevat voivansa puhua opettajille ja ohjaajille asioistaan sekä kokevat, että he ovat kiinnostuneita siitä, mitä opiskelijoille kuuluu. Aikuislukiolla on onnistuttu tutkimukseemme vastaa-

jien mukaan hyvin luomaan luottamusta opettajien ja opiskelijoiden välille niin, että opiskelijat uskaltavat tuoda itsensä ilmi heille. Muun muassa vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä (THL 2020D, viitattu 11.10.2020) toisen asteen opiskelijoista noin kolmasosa kertoi, että opettajat eivät ole kiinnostuneita opiskelijoiden kuulumisistaan ja noin kuudesosa kertoi, että opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla.

Yksinäisyys on yleinen ilmiö maahanmuuttajien keskuudessa. Maahanmuuttajien elämässä korostuu sosiaalisten suhteiden merkitys. Sosiaalisten suhteiden solmimiseen liittyy tunne samankaltaisuuden, yhteenkuuluvuuden ja myös erilaisuuden kokemuksista. Samaistuminen toisiin maahanmuuttajiin luo uskoa tulevaisuuteen ja parantaa elämänlaatua. (Salmela 2012, 83–84, viitattu 4.10.2020.) Tutkimuksessamme kävi ilmi, että vastaajilla pääasiassa on kavereita koulussa ja vapaa-ajalla. Yli 50-vuotiaiden ikäryhmässä korostuu muihin ikäryhmiin nähden kaverittomuus sekä koulussa että vapaa-ajalla. Lähes 90% kaikista vastaajista kertoo, ettei koe yksinäisyyttä. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn (THL 2020D, viitattu 11.10.2020) mukaan toisen asteen opiskelijoista noin 10% koki itsensä yksinäiseksi eikä heillä ollut yhtään ystävää. Tutkimustuloksemme on samassa linjassa tältäkin osin THL:n tutkimuksen kanssa, kuten myös FinMonik tutkimuksen (Kuusio ym. 2019, viitattu 11.10.2020) kanssa. Oppilaitoksessa voitaisiinkin pohtia, voitaisiinko siellä järjestää matalan kynnyksen toimintaa ja ohjelmaa sekä ohjata opiskelijoita auttamaan itseään. Opiskelijoita voisi auttaa sosiaalisten taitojen kehittämisessä eli siinä, kuinka sosiaalisissa tilanteissa toimitaan. Samalla voitaisiin lisätä opiskelijoiden itseluottamusta vahvistamalla heidän minäkuvaansa. Myös laajentamalla opiskelijoiden ihmiskuvaa voidaan lisätä heidän ymmärrystään erilaisia ihmisiä kohtaan ja rohkaista heitä tutustumaan uusiin ihmisiin.

Tutkittaessa ulkomaalaistaustaisten terveyttä ja hyvinvointia Suomessa tuloksista selviää, että heistä useammalla kuin yhdeksällä kymmenestä on ainakin yksi Suomessa asuva ystävä. Yksinäisyyttä melko usein tai jatkuvasti raportoi kokevansa 14 %. Tutkimuksemme ja Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointitutkimuksen (Nieminen ym. 2015, viitattu 11.10.2020) tuloksia ystävien määrän osalta ei ole mielekästä verrata erilaisten kysymysmuotoilujen takia. UTH-tutkimuksessa selvitettiin, onko vastaajalla suomalaista ystävää, kun taas meidän tutkimuksessamme selvitettiin, onko ystäviä ylipäätään koulussa ja vapaa-ajalla.

Tutkimuksemme mukaan Oulun aikuislukiossa opiskelijat kokevat suurelta osin koulun rauhalliseksi ja turvalliseksi. Opiskelijoiden mieliala on suurimmalla osalla hyvä ja he pitävät elämästään sekä kertovat miesten ja naisten olevan tasa-arvoisia. Kouluterveyskyselyssä (2019) tulokset ovat

samassa linjassa; mielenterveytensä kohtalaiseksi tai ahdistuneeksi kertoi reilu kymmenes. Tutkimuksemme THL:n kouluterveyskyselyn (THL 2020D, viitattu 11.10.2020) kanssa on yhtenevä myös koulun rauhallisuuden osalta, luokan tai ryhmän rauhalliseksi kokee yli 90% opiskelijoista.

Tulokset kertovat kiusaamista esiintyvän Oulun aikuislukiolla maahanmuuttajien keskuudessa samassa määrin kuin muissakin kouluviihtyvyyttä tai hyvinvointia tutkivissa kyselyissä Suomen eri kouluissa on ilmennyt. Voimme siis päätellä, että esille tulleet kiusaamistapaukset eivät olleet jäävuoren huippu, vaan yleisellä tasolla osoitus kiusaamisen esiintyvyydestä. Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu on yksi vakavista kiusaamisen muodoista. Sitä ei ilmennyt enempää Oulun aikuislukiolla kuin muissakaan tutkimuksissa koskien Suomen kouluja. Kuitenkin seksuaalinen kaltoinkohtelu olisi hyvä ottaa osaksi esimerkiksi terveystiedon tunteja, jotta tietoisuutta ja avoimuutta voidaan lisätä.

Yllättävää oli, että niin moni myönsi kiusaavansa ja jopa päivittäin. Voimmeko päätellä tästä, että vastaajat olivat vain tavattoman rehellisiä, vai onko kyseessä ollut väärinymmärretty kysymys? Kaverittomuus nousi korostetusti esiin yli 50-vuotiaiden ikäryhmässä, mikä voi johtua esimerkiksi kielitaidon puutteesta tai verkostoimattomuudesta. Vaikka kiusaamista ja yksinäisyyttä koettiin oppilaitoksessa tavallisessa määrin, on jokainen yksinäinen ihminen ja kiusattu henkilö liikaa. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että nämä ovat henkilökohtaisia kokemuksia, jotka jokainen kokee eri tavalla.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää, esiintyykö Oulun aikuislukiossa maahanmuuttajaopiskelijoiden keskuudessa koulukiusaamista tai muita koulumaailman ongelmia. Lisäksi halusimme tietää, pystyvätkö maahanmuuttajaopiskelijat kertomaan edellä mainituista asioista kenellekään. Tutkimuksemme tavoitteena oli tutkia kiusaamisen esiintyvyyttä ja tuottaa tietoa sekä ratkaisuehdotuksia ongelmakohdista oppilaitokselle, ja sitä kautta edistää maahanmuuttajaopiskelijoiden kouluviihtyvyyttä. Oppilaitoksen henkilökunta voi jatkossa käyttää tietoa hyväksi opiskelijoiden viihtyvyyttä edistävien toimenpiteiden kehittämisessä, esimerkiksi panostamalla ryhmätoimintaan yksinäisyyden ehkäisemiseksi. Toteutimme tutkimuksen kvantitatiivisena selkokielisenä internet Webropol-kyselynä. Oulun aikuislukion opettajat ja ohjaajat valikoivat tutkimukseen osallistuneet opiskelijat. Valintaan vaikutti maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli- ja tietoteknillisten taitojen riittävyys.

Tutkimustehtävämme päätulokset olivat, että kiusaamista ja seksuaalista häirintää viikoittain kokiivat alle kaksi prosenttia vastanneista, mikä ei yllättänyt tuloksena, mutta on muihin tutkimuksiin verrattuna matala. ”Minua kiusataan tai syrjitään koulussa” -väittämässä noin kuudesosa vastaajista kertoi kokeneensa sitä joskus ja kaiken kaikkiaan lähes neljännes kertoi tulleen kiusatuksi tai syrjityksi. Vastaajien kokemaa seksuaalista häirintää ilmeni 12 henkilöllä, mutta ainoastaan miehet kertoivat kokevansa sitä joka päivä tai joka viikko. Koulussa ahdistelun kohteeksi kertoi joutuneensa 11 henkilöä. Tutkimuksemme tulokset ovat linjassa muiden tutkimusten kanssa, mutta voivat tuoda lisäarvoa aikuislukiolle, koska he saavat nyt kohdennettua tietoa juuri heidän maahanmuuttajaopiskelijoidensa hyvinvoinnista ja kouluviihtyvyydestä.

Valitsimme tutkimusmetodiksi kvantitatiivisen tutkimuksen, koska halusimme saada vastauksia mahdollisimman kattavasti ja sen vuoksi, että mahdollisten ongelmien ilmenemisen laajuus tulisi ilmi. Tämä oli mielestämme onnistunut valinta. Kysely soveltui tutkimuksessamme aineiston keräyksen tavaksi, koska tutkittavia oli paljon. Toteutimme kyselyn kaikille perusjoukkoon kuuluville henkilöille, mikä oli oikea valinta, koska kato oli kohtuullisen suuri. Tutkimusstrategiamme oli standardoitu kyselytutkimus; asiat kysyttiin kaikilta opiskelijoilta juuri samalla tavalla ja kysely oli strukturoitu ja formaali. Kysymykset olivat muodoltaan monivalintakysymyksiä, joihin olimme laatineet valmiit vastausvaihtoehdot. Aineiston analysointi vaihetta helpotti, kun pystyimme käyttämään

Webropolin omia analysointimenetelmiä. Tutkimusaineistoa kuvattiin tilastollisesti ja havainnollistettiin tulokset graafisesti. Tämä mielestämme toi mukavaa vaihtelua ja elävyyttä raporttiin.

Löysimme tutkimuksestamme myös kehitettävää. Kysymys ”oletko kertonut kiusaamisesta ohjajalle?” on epäluotettava, koska kysymykseen ovat voineet vastata myös ne, jotka eivät ole kiusanneet/tulleet kiusatuksi ja tämä vääristää tulosta. Tässä olisi tullut tehdä hyppykysymys ja vastausmahdollisuus vain niille, jotka ovat vastanneet myöntävästi jompaankumpaan edelliseen kysymykseen kiusaamisesta. Kysely lomakkeen tuloksiin tulee suhtautua varauksella, koska otoskoko oli pieni ja väärinymmärryksen mahdollisuus oli olemassa kielitaidon vuoksi. Opiskelijat vastasivat harmittavan usein ”en tiedä”. Vastausten perusteella suurin osa oli ymmärtänyt kysymykset ja vastasivat niin kuin kuuluu. En tiedä -vastausten perusteella osa vastaajista ei ehkä ymmärtänyt kysymyksiä samalla tavalla kuin halusimme tai he vastasivat niin vahingossa tai tahallisesti. Mikäli kyselyn vastausvaihtoehdoista ei olisi löytynyt ”en tiedä” -vaihtoehtoa, vastaaja olisi saattanut vastata kysymykseen sattumanvaraisesti tai jättää kyselyn kesken.

Riippumatta siitä, kumpaan vaihtoehtoon vastaaja olisi päätenyt, tulos on tutkimuksen kannalta melko sama: kyselyllä ei olisi saatu kerättyä relevanttia tietoa. Toisaalta ”en tiedä” -vaihtoehdon avulla vaikean kysymyksen ohittaminen on voinut antaa vastaajalle mahdollisuuden vastata kyselyn myöhempiin kysymyksiin relevantilla tavalla. Vastaajia oli kuitenkin yli 100, vaikka vastausprosentti oli kohtalaisen matala. Koemme tutkimuksen tuloksien olevan kuitenkin luotettavat ja yleistettävissä riittävässä määrin, jotta voidaan todeta kiusaamista esiintyvän, mutta muiden yleisten tutkimusten mukaisesti.

Tutkimuksemme tavoitteena oli tutkia kiusaamisen esiintyvyyttä ja tuottaa tietoa ja ratkaisuehdotuksia ongelmakohdista oppilaitokselle, ja sitä kautta edistää maahanmuuttajaopiskelijoiden kouluviihtyvyyttä. Oppilaitoksen henkilökunta voi jatkossa käyttää tietoa hyväksi opiskelijoiden viihtyvyyttä edistävien toimenpiteiden kehittämisessä. Jatkossa Oulun aikuislukion henkilökunta tietää, missä laajuudessa kiusaamista esiintyy koulussa ja he voivat yrittää selvittää, miksi niin moni kertoi kiusaavansa toista ihmistä, esimerkiksi tekemällä avoimen kyselyn kiusaamiseen johtaneista syistä. Lisäksi henkilökunta voi jatkossa huomioida sen, että yli 50-vuotta täyttäneistä löytyi ihmisiä, jotka kokivat, ettei heillä ole yhtään kaveria koulussa tai vapaa-ajalla. Siten voisi pohtia, että voisiko heille järjestää tulevaisuudessa jonkinlaista omaa ryhmätoimintaa koulussa tai vapaa-ajalla. Tulevaisuudessa Oulun aikuislukio voisi myös järjestää opiskelijoilleen kiusaamiseen liittyviä kyselyitä

useammin esimerkiksi kouluterveyskyselyn ohella. Lisäksi he voisivat pitää opiskelijoille muun muassa oppitunteja kiusaamisesta ja häirinnästä, jotta asiasta olisi helpompi keskustella luontevasti ja avoimesti, jolloin opiskelijat oppisivat tunnistamaan kiusaamisen monimuotoisuutta.

Omia oppimistavoitteitamme olivat sosiaalialan eettinen osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen. Opimme kunnioittamaan omista arvoistamme riippumatta vastaajien oikeutta tehdä omia valintojaan, opimme edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä kehittimme taitoamme kyseenalaistaa omaa ammatillista toimintaamme. Opimme analysoimaan epätasa-arvoa, huono-osaisuutta sekä opimme syrjäytymisen ehkäisystä. Uutena meille tuli tutkitun tiedon tuottaminen, sen tulkinta, käyttö ja jakaminen hyvinvoinnin edistämiseksi sekä toiminta tutkimustyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti.

Onnistuimme kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen sekä sosiaalialan eettisten osaamisen tavoitteiden mukaisesti tuomaan esille kyselyyn osallistuneiden omia tärkeitä mielipiteitä. Sen avulla olemme edistäneet maahanmuuttajaopiskelijoiden yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä osallisuutta. Osallisuuden vahvistumista edisti merkittävästi jo kyselyyn osallistuminen. Lisäksi olemme kyenneet analysoimaan hyvinvointia tuottavia kansallisia ja globaaleja rakenteita sekä ennalta ehkäisemään syrjäytymistä.

Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisen tavoitteiden mukaisesti onnistuimme kehittämään uudenlaisen kyselyn opiskelijoille selkokielellä ja kuvia hyödyntäen. Pystyimme luomaan tutkimuksen yhteistyökumppaneiden kanssa kohderyhmälle sopivan kyselyn. Lisäksi olemme osanneet tuottaa Oulun aikuislukiolle tietoa kiusaamisen yleisyydestä hyvinvoinnin ja kouluviihtyvyyden edistämiseksi. Olemme toimineet sosiaalialan aktiivisina asiantuntijoina ja kyenneet perustelemaan Oulun aikuislukion maahanmuuttajaopiskelijoiden etua moniammatillisessa yhteistyössä. Tulevina sosiaalialan ammattilaisina kohtaamme asiakkaat yhdenvertaisina yhteiskunnan jäseninä ja edistämme vähempiosaisten tasa-arvoa ja osallisuutta. Osaamme edistää sosiaalista osallisuutta ja hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä yhteisöissä ja yhteiskunnassa.

Olemme toteuttaneet ajankohtaisen tutkimuksen sekä kyenneet tuottamaan selkeän ja kattavan tutkimusraportin aiheesta, josta ei ollut tuotettu tutkimusta aiemmin Oulun aikuislukiolla. Ennen tutkimuksen toteuttamista olimme pohtineet mahdollisia haasteita, joita tutkimusprosessin aikana voisi tulla vastaan. Mahdollisina haasteina mietimme, vastaako kyselyyn riittävästi ihmisiä. Pohdimme myös kielellisiä haasteita. Eteemme tuli kuitenkin haaste, johon emme osanneet varautua - koronavirus-pandemia, jonka vuoksi kouluja suljettiin keväällä 2020. Se hidasti tutkimuksen eri vaiheita. Esimerkiksi kyselyn toteutusajankohta täytyi siirtää muutamalla kuukaudella myöhemmäksi.

Webropol-kyselyn suunnittelu ja laatiminen vaativat meiltä pitkäjänteistä työskentelyä ja aktiivista yhteydenpitoa yhteistyökumppaneihin. Opimme, että laadukkaan kyselyn teko vaatii vahvaa tiimityöskentelyä, kokonaisuuden ja myös yksityiskohtien tarkastelua. Erityisen tärkeää oli, että kyselystä tuli juuri maahanmuuttajaopiskelijoille sopiva kokonaisuus. Sen myötä panostimme selkokie-lisyyteen ja kysymyksiä tukeviin kuviin. Lisäksi laitoimme kyselyyn muutaman infolaatikon selkeyttämään muutamaa kysymystä. Olemme tyytyväisiä, että saimme aina sovittelua asiat helposti uudesta yhteistyökumppanin kanssa. Koemme, että koko tutkimusprosessin ajan vuorovaikutus yhteistyökumppaneiden kanssa oli avointa ja helppoa. Pidimme tiivistä ja säännöllistä yhteydenpitoa, kunnioitimme toisiamme ja toiminta oli tasavertaista sekä avointa.

Kysely toteutettiin kaikissa luokissa, niin alkuvaiheen, kuin päättövaiheenkin ryhmissä, lukuun ottamatta luku-ryhmiä. Luku-ryhmien kielitaito ei kyselyn täyttämiseen riittänyt. Suuren kadon (46%) vuoksi tulokset voivat olla valikoituneita ja niitä on tulkittava varoen, varmaa keinoa sen aiheuttaman virheen suuruuden arvioimiseen ei kuitenkaan ole. Kato näkyi myös yksittäisinä puuttuvina vastauksina kyselyyn vastanneiden osalta eli kaikkiin kysymyksiin ei ollut annettu vastausta, mutta tätä näkyi vain muutamalla vastaajalla. Kadon merkitys on sitä suurempi, mitä pienempi on tutkittavien perusjoukko. Lopullinen otoskoko oli 118 henkilöä. Kadon suuruus oli osittain vastaajien kielitaidon vuoksi meistä riippumaton, pyrimme kuitenkin motivoimaan vastaajia kyselyn täyttämässä arpomalla vastanneiden kesken kaksi elokuvalippua. Arvontaan halusi osallistua 113 vastaajaa. Jotta voidaan tehdä päätelmiä koko perusjoukosta, voisi tutkimuksen tehdä uudelleen, esimerkiksi vain osalla kysymyksistä sekä hyvin pohjustaen.

LÄHTEET

- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: Werner Söderström Oy
- Allardt, E. 1998. Hyvinvointitutkimus ja elämänpolitiikka. Teoksessa Roos, J.P & Hoikkala T. (Toim.) 1998. Elämänpolitiikka. Tampere: Gaudeamus
- Castaneda, A. E., Rask, S., Koponen, P. Mölsä, M. & Koskinen, S (toim.). 2012. Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimus (Maamu). Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. raportteja 61/2012. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 29.2.2020. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90907/THL_RAP2012_061_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hamarus, P., Holmberg- Kalenius, T., Salmi, S. 2015. Opas kiusaamisen jälkihoitoon. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hannonen, S. 2020. Tyttöjentalo. Kulttuurisensitiivisyys. Viitattu 5.3.2020. <https://tyttojentalo.fi/tyttojen-talo/monikulttuurinen-tyttotyö>
- Harinen, P. & Halme, J. 2012. Hyvä, paha koulu - kouluhyvinvointia hakemassa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 56. Viitattu 26.3.2020. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/hyva_paha_koulu-1.pdf
- Heiskanen, T. & Saaristo, L. (toim.). 2011. Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Hiilamo, H. 2011. Yksin asuvien kokemuksia masennuksesta toipumisesta. Teoksessa: T, Heiskanen & L, Saaristo. (toim.). 2011. Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi
- Hirvilampi, T. & Helne, T. 2014, Changing Paradigms: A Sketch for Sustainable Wellbeing and Ecosocial Policy, Sustainability: Science, Practice, & Policy, vol. 6, no. 4, 10.3390/su6042160, pp. 2160-2175. Viitattu 26.4.2020. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159544/sustainability_06_02160.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ikonen, R. & Helakorpi, S. 2019. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019. Tilastoraportti 33/2019. Terveysten- ja hyvinvoinnintalokeskus. Viitattu 4.10.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138562/Tilastoraportti_33_Kouluterveyskysely.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Janhunen, K. 2013. Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 26.3.2020. https://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1021-9/urn_isbn_978-952-61-1021-9.pdf

Kartio, J. 2009. Miten puhua selkokieltä? Teoksessa selkokieli ja vuorovaikutus (toim.) Kartio, J. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry, Opikie

Kaskinen, S. & Nevalainen, V. 2017. Jo riittää – irti kiusaamisesta ja kiusaajista. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Kela, P. 2020. Rehtori, Oulun aikuislukio. Haastattelu 31.3.2020. Tekijöiden hallussa.

Klemelä, K., Tuittu, A., Virta, A. & Rinne, R. (toim.) 2011. Vieraina koulussa? Turku: Painosalama Oy.

Korpilahti, U & Takatupa, A. 2015. WHOQOL-BREF: Maailman terveysjärjestön elämänlaatumittari - lyhyt versio. Viitattu 29.2.2020. https://www.ebm-guidelines.com/dtk/hpt/avaa?p_artikkeli=tmm00134

Kotouttamisen osaamiskeskus 2020. Kotoutumisen kaksisuuntaisuus. Viitattu 12.2.2020. <https://kotouttaminen.fi/kotoutumisen-kaksisuuntaisuus>

Kuronen, I. 2010. Peruskoulusta elämäkouluun. Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämäkulusta peruskoulun jälkeen. Jyväskylän yliopisto. Tutkimuksia 26. Viitattu 26.3.2020. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37594/978-951-39-3890-1.pdf?sequence=1>

Kuusio, H., Seppänen, A., Jokela, S., Somersalo, L. & Lilja, E. (toim.) 2019. Ulkomailla syntyneiden hyvinvointitutkimus (FinMonik). THL – Raportti 1/2020. Viitattu 29.2.2020. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139210/URN_ISBN_978-952-343-034-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kuvat : Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen, Sergio Palao / ARASAAC, Toisto / Tuija Helkiö, Kuvako & Sclera. Kysymysten 4,7,11,12, 13 ja 18 kuvia muokattu ja yhdistetty.

Laine, K. 2014. ”Esimiesten pitää olla riittävän jäməköitä puuttumaan kuspäiseen käytökseen!” Moninaisuusjohtamisen avulla ja työpaikkakiusaamiseen puuttumisella kohti toimivaa työyhteisöä - Suomen erikoissairaanhoidon hoitajakeskijohto. Pro gradu – tutkielma. Turun yliopisto. Viitattu 4.3.2020. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/117939/TSEKatjaLaineGradu.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9.4.1999/493

Larja, L. & Sutela, H. 2015. Yli puolet Suomen ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perheistä. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi –tutkimus 2014. Viitattu 4.3.2020, https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html.

Launikari, M. & Puukari, S. 2005. Multicultural guidance and counselling. Theoretical Foundations and Best Practices in Europe. University of Jyväskylä. Viitattu 4.3.2020. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/44292/951-39-%202121-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Lautiola, H. 2013. Kumppanuutta kotouttamisen kentillä. Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa. Viitattu 12.2.2020. https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4304967/kumppanuutta_kotouttamisen_kentilla.pdf/207909f7-6f0f-40d6-ac19-54c0fd7920cf
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017. Mitä kiusaaminen on? Päivitetty 4.8.2017. Viitattu 26.3.2020. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/mita-kiusaaminen-on/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017b. Seksuaalinen häirintä. Päivitetty 4.8.2017. Viitattu 26.3.2020. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/seksuaalinen-hairinta/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017c. Kiusaamisen seuraukset. Päivitetty 4.8.2017. Viitattu 26.3.2020. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/kiusaamisen-seuraukset/>
- Miettinen A., 2018. Väestöliitto. Maahanmuuttajat. Viitattu 4.3.2020. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/
- Mikkonen, A. 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Alitolppa- Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu. 53–71. Viitattu 4.20.2020. <http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/249beb8a8c525fed8b2079a2712c96e0/1601992754/application/pdf/490819/Olemmemuuttaneet.pdf>
- Nieminen, T., Sutela, H. & Hannula, U. 2015. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Tilastokeskuksen, THL & Työterveyslaitoksen UTH-tutkimus. Viitattu 26.2.2020. http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_uso_201500_2015_16163_net.pdf
- OAMK 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Sosiaalialan AMK-verkoston verkostokokous Kuopiossa 29.4.2016. Sisäinen lähde. Viitattu 29.2.2020. https://moodle.oamk.fi/pluginfile.php/189969/mod_resource/content/0/Liite%201%20Sosionomi%20%28AMK%29%20kompetenssit%202016%20%281%29.pdf
- Opetushallitus 2017. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017. Viitattu 4.10.2020. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/aikuisten_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf
- Oulun kaupunki. 2018. Yhdessä kotoutuva Oulu. Kotouttamisohjelma 2018–2021. Viitattu 12.2.2020. https://www.ouka.fi/documents/526368/0/Oulun_kotouttamisohjelma.pdf/2abb9df0-f683-4ae5-8ad3-63c34b89443c
- Oulun kaupunki. 2019. Oulun pilottihakemus ja toimintasuunnitelma alaikäisiin kohdistuneiden seksuaalirikosten ehkäisemiseksi 2019-2020. Viitattu 12.2.2020. https://www.ouka.fi/documents/64277/104164/Turvallinen+Oulu_hankesuunnitelma.pdf/e6ff679e-5787-4883-9cc2-886da9cf295f

Oulun kaupunki. 2020. Turvallinen Oulu -hanke. Viitattu 12.2.2020. <https://www.ouka.fi/oulu/kehittamishankkeet/turvallinen-oulu-hanke>

Paloneva, P. 2008. Kouluviihtyvyydestä kouluhyvinvointiin. Pro gradu – tutkielma. Tampere: Tampereen Yliopisto. Viitattu 27.3.2020. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/80217/gradu03218.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Papunetin kuvapankki, papunet.net. 2020. Viitattu 6.3.2020. <https://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/>

Salmela, M. 2012. Maahanmuuttajien kokemuksia sopeutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu – tutkielma. Viitattu 4.20.2020. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40325/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201211143007.pdf?sequence=1>

Sandelin, P. 2007. Kertomuksia psyykkisestä väkivallasta terveydenhuollon työ- ja opiskelu yhteisössä. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Viitattu 26.3.2020. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514284755.pdf>

Saukkonen, P. 2013. Erilaisuuksien Suomi: Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Helsinki: Gaudeamus

Skogberg, N., Mustonen, K-L., Koponen, P., Tiittala, P., Lilja, E., Ahmed Haji Omar, A., Snellman, O. & Castaneda, A. E. (toim.) 2019. Turvapaikanhakijoiden terveys ja hyvinvointi. Tutkimus Suomeen vuonna 2018 tulleista turvapaikanhakijoista (TERTTU). THL – Raportti 12/2019. Viitattu 29.2.2020. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138298/URN_ISBN_978-952-343-351-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301

TENK 2020. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 6.3.2020. <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta>

THL. 2017. Lasten ja nuorten hyvinvointi 2017. Kouluterveyskyselyn tuloksia. Työpaperi 15/2018. Viitattu 26.4.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136748/URN_ISBN_978-952-343-115-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2019. Kulttuurisensitiivinen työote. Päivitetty 16.4.2019. Viitattu 5.3.2020. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

THL 2019B. Hyvinvointi. Päivitetty 23.10. 2019. Viitattu 26.2.2020. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

THL. 2019C. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019. Tilastoraportti 33/2019. Viitattu 26.4.2020. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138562/Tilastoraportti_33_Kouluterveyskysely.pdf?sequence=2&isAllowed=y

THL 2020A. Ulkomaista syntyperää olevista tarvitaan tietoa. Viitattu 26.2.2020. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/uth-ulkomaista-syntyperaa-olevien-tyo-ja-hyvinvointi-tutkimus>

THL 2020B. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Päivitetty 15.1.2020. Viitattu 26.2.2020. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi>

THL 2020C. Tutkimustuloksia: Varhaiskasvatus, koulunkäynti ja opiskelu. Viitattu 27.3.2020. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia/varhaiskasvatus-koulunkaynti-ja-opiskelu>

THL 2020D. Kouluterveyskyselyn aikasarjat 2006-2019. THL:n kuutioraportointi. Viitattu 4.10.2020. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/fact_ktk_ktk1?row=200101L&row=199385L&column=time-403056.&column=161293L&fo=1&filter=measure-199799#

Tilastokeskus 2020. Väestö. Päivitetty 24.4.2020. Viitattu 17.5.2020. https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#Turvapaikanhakijat%20ja%20pakolaiskiintiö

Toivanen, T. 2015. Koulukiusaaminen oppilaiden silmin – kiusaamisen yleisyys, ilmenemisen muodot ja yhteys kouluviihtyvyyteen. Oulun yliopisto. Luokanopettajakoulutus. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 26.4.2020. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201509121997.pdf>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Viitattu 6.3.2020. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Työturvallisuuskeskus. 2020. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä työpaikalla. Viitattu 26.3.2020. https://ttk.fi/tyoturvallisuus_ja_tyosuojelu/tyoturvallisuuden_perusteet/tyoyhteiso/moni-muotoisuus_yhdenvertaisuus_ja_tasa-arvo/seksuaalinen_ja_sukupuoleen_perustuva_hairinta

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Wikström, K., Lindström, J., Halme, N & Laatikainen, T. 2017. Kiusaaminen ja fyysisen uhan kokemukset ulkomaalaistaustaisilla nuorilla. Tutkimuksesta tiiviisti 36/2017. Terveys- ja hyvinvoinnintulos. Viitattu 4.10.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135566/URN_ISBN_978-952-302-960-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325

LIITTEET

SAATEKIRJE

LIITE 1

Hei!

Haluatko voittaa kaksi elokuvalippua Finnkinolle? Vastaa kyselyyn ja olet mukana arvonnassa!

Olemme Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita. Teemme opintoihimme liittyen tutkimusta maahanmuuttajaopiskelijoiden kouluviihtyvyydestä. Osallistuminen on vapaaehtoista. Kaikkia tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja anonyymisti. Tutkimuksesta ei pysty tunnistamaan vastaajaa.

Kyselyyn pääset alla olevan linkin kautta.

LINKKI KYSELYYN:

Tutkimuksen toimeksiantajana on Turvallinen Oulu -hanke. Tutkimuksen tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia. Vastaukseksi on tärkeä.

Tietoja tullaan hyödyntämään ainoastaan meidän tutkimuksessamme, eikä kenenkään yksittäisen opiskelijan tietoja tulla seuraamaan. Kyselylomakkeet ovat käytössä vain tässä tutkimuksessa ja vain meidän nähtävissä. Kyselylomakkeet hävitetään analysoinnin jälkeen.

Etukäteen vastauksestasi kiittäen,

Sosionomiopiskelijat

Seija Okkonen ja Essi Riihijärvi

KOULUVIIHTYVYYSKYSELY

Tämän kyselyn tarkoituksena on saada tietoa sinun viihtyvyydestä Oulun aikuislukiossa.

Valitse mielipidettäsi lähinnä oleva vaihtoehto.

1. Sukupuoli

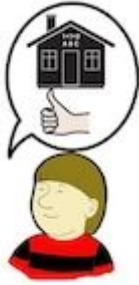

- Mies
- Nainen
- Muu

2. Ikä

- 17-25-vuotta
- 26-34-vuotta
- 35-50-vuotta
- Yli 50-vuotta

3. Koulu on rauhallinen ja turvallinen

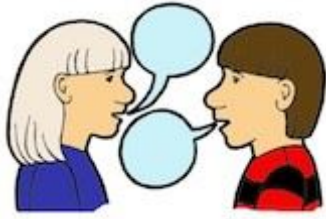
- Kyllä
- Ei
- En tiedä

4. Opiskelijat tykkäävät olla yhdessä

- Kyllä
- Ei
- En tiedä

5. Uskallan sanoa oman mielipiteen koulussa

- Kyllä
- En
- En tiedä

6. Opettajat haluavat tietää, mitä minulle kuuluu

- Kyllä
- Ei
- En tiedä

7. Uskallan puhua omista asioista koulussa ohjaajalle tai opettajalle

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

8. Minua kiusataan tai syrjitään koulussa

- Joka päivä
- Joka viikko
- Joskus
- Ei koskaan

9. Minä kiusaan itse koulussa

- Joka päivä
- Joka viikko
- Joskus
- En koskaan

10. Olen kertonut ohjaajalle tai opettajalle kiusaamisesta

- Kyllä
- En

11. Kiusaaminen loppui, kun kerroin siitä ohjaajalle tai opettajalle

- Kyllä
 Ei

Kukaan ei saa koskettaa sinua niin, että siitä tulee sinulle epämiellyttävä olo. Myös sinun on lopetettava koskettelu heti, jos toinen sanoo ei.

Seksuaalinen häirintä tai ahdistelu on esimerkiksi

- takapuolelle läpsyttely tai muu koskettelu ilman lupaa
- alastonkuvien lähettäminen tai pyytäminen pyytämättä
- tuijottaminen, vihjailevat eleet tai ilmeet

Voit puhua näistä asioista ohjaajalle ja opettajalle!

12. Koen seksuaalista häirintää koulussa

- Joka päivä
 Joka viikko
 Joskus
 En koskaan

13. Minua ahdistellaan koulussa

- Joka päivä
 Joka viikko

- Joskus
- Ei koskaan

14. Olen yleensä

- Iloinen / onnellinen
- Surullinen / vihainen
- En tiedä

15. Tykkään minun elämästä

- Kyllä
- En
- En tiedä

16. Minulla on kavereita koulussa

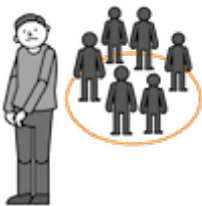
- Ei yhtään
- Yksi
- Kaksi tai enemmän

17. Minulla on kavereita vapaa-ajalla

- Ei yhtään
- Yksi
- Kaksi tai enemmän

18. Olen yksinäinen

- Kyllä
- En
- En tiedä

19. Naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia koulussani

- Kyllä
- Ei
- En tiedä

Kiitos paljon vastauksestasi!

Kysely luotu Webropolilla

Vastaajien kokonaismäärä: 118

1. Sukupuoli

Vastaajien määrä: 118

	n	Prosentti
Mies	79	66,95%
Nainen	39	33,05%
Muu	0	0%

2. Ikä

Vastaajien määrä: 117

	n	Prosentti
17-25-vuotta	56	47,86%
26-34-vuotta	38	32,48%
35-50-vuotta	20	17,09%
yli 50-vuotta	3	2,57%

3. Koulu on rauhallinen ja turvallinen

Vastaajien määrä: 115

	n	Prosentti
Kyllä	107	93,04%
Ei	1	0,87%
En tiedä	7	6,09%

4. Opiskelijat tykkävät olla yhdessä

Vastaajien määrä: 115

	n	Prosentti
Kyllä	99	86,09%
Ei	5	4,35%
En tiedä	11	9,56%

5. Uskallan sanoa oman mielipiteeni koulussa

Vastaajien määrä: 114

	n	Prosentti
Kyllä	91	79,82%
En	14	12,28%
En tiedä	9	7,9%

6. Opettajat haluavat tietää, mitä minulle kuuluu

Vastaajien määrä: 117

	n	Prosentti
Kyllä	97	82,91%
Ei	6	5,13%
En tiedä	14	11,96%

7. Uskallan puhua omista asioista koulussa ohjaajalle tai opettajalle

Vastaajien määrä: 116

	n	Prosentti
Kyllä	95	81,9%
En	15	12,93%
En tiedä	6	5,17%

8. Minua kiusataan tai syrjitään koulussa

Vastaajien määrä: 117

	n	Prosentti
Joka päivä	7	5,98%
Joka viikko	2	1,71%
Joskus	19	16,24%
Ei koskaan	89	76,07%

9. Minä kiusaan itse koulussa

Vastaajien määrä: 117

	n	Prosentti
Joka päivä	8	6,84%
Joka viikko	2	1,71%
Joskus	7	5,98%
En koskaan	100	85,47%

10. Olen kertonut opettajalle tai ohjaajalle kiusaamisesta

Vastaajien määrä: 112

	n	Prosentti
Kyllä	51	45,54%
En	61	54,46%

11. Kiusaaminen loppui, kun kerroin opettajalle/ohjaajalle

Vastaajien määrä: 103

	n	Prosentti
Kyllä	50	48,54%
Ei	53	51,46%

12. Koen seksuaalista häirintää koulussa

Vastaajien määrä: 111

	n	Prosentti
Joka päivä	1	0,9%
Joka viikko	1	0,9%
Joskus	10	9,01%
En koskaan	99	89,19%

13. Minua ahdistellaan koulussa

Vastaajien määrä: 116

	n	Prosentti
Joka päivä	3	2,58%
Joka viikko	0	0%
Joskus	8	6,9%
Ei koskaan	105	90,52%

14. Olen yleensä

Vastaajien määrä: 114

	n	Prosentti
Iloinen / onnellinen	93	81,58%
Surullinen / vihainen	4	3,51%
En tiedä	17	14,91%

15. Tykkään minun elämästä

Vastaajien määrä: 117

	n	Prosentti
Kyllä	106	90,6%
En	3	2,56%
En tiedä	8	6,84%

16. Minulla on kavereita koulussa

Vastaajien määrä: 115

	n	Prosentti
Ei yhtään	13	11,31%
Yksi	18	15,65%
Kaksi tai enemmän	84	73,04%

17. Minulla on kavereita vapaa-ajalla

Vastaajien määrä: 112

	n	Prosentti
Ei yhtään	19	16,96%
Yksi	20	17,86%
Kaksi tai enemmän	73	65,18%

18. Olen yksinäinen

Vastaajien määrä: 117

	n	Prosentti
Kyllä	16	13,67%
En	89	76,07%
En tiedä	12	10,26%

19. Naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia koulussani

Vastaajien määrä: 116

	n	Prosentti
Kyllä	107	92,24%
Ei	2	1,72%
En tiedä	7	6,04%